

Laura Lahtinen ja Elisa Vilhunen

**SYRJÄSEUDUN NUORTEN
VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUKSIE
N LISÄÄMINEN OSALLISTAVAN
KOKOILUN AVULLA**

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
Huhtikuu 2017

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

KUVAILULEHTI

 <p>Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu</p>	<p>Opinnäytetyön päivämäärä</p> <p>25.4.2017</p>
<p>Tekijä(t) Laura Lahtinen & Elisa Vilhunen</p>	<p>Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminta ja nuorisotyö</p>
<p>Nimeke</p> <p>Syrjäseudun nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen osallistavan kokeilun avulla</p>	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on lisätä syrjäseudun nuorten vaikuttamismahdollisuuksia osallistavan kokeilun avulla. Tavoitteeseen pyritään keräämällä ja kokeilemalla nuorten ideoita oman lähiympäristönsä toiminnasta. Opinnäytetyön tilaajana on Etelä-Savon Liikunta ry, ja kehittämisprosessi tehdään yhteistyössä #Liikkuvamaaseutu hankkeen kanssa. Kehittämisprosessi nivoutuu hankkeen tavoitteisiin ja toimintaan, joissa korostetaan osallistavaa kokeilukulttuuria toimintatapana maaseutualueiden aktivoimisessa. Kehittämysympäristöinä toimivat Kangasniemen ja Mäntyharjun nuorisotalot, ja prosessi toteutetaan keväällä 2017.</p> <p>Teoriaosuudessa tarkastellaan syrjäseutunuorten elämää sekä nuorten vaikuttamista. Avaamme myös sekä yhteiskunnallisen että alueellisen tason tavoitteita ja strategioita nuorten vaikuttamismahdollisuuksia koskien. Opinnäytetyömme läpivalaisevana teemana näkyy kokeilukulttuuri ja sen erityispiirteet.</p> <p>Vierailimme nuorisotaloilla osallistaen nuoria ideointiin, niiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sovelsimme osallistavia menetelmiä kohderyhmälle sopivaksi, ja etenimme kokeilevan työotteen mukaisesti vaihe kerrallaan. Aivoriitä ja monialaista yhteistyötä hyödyntämällä saimme järjestettyä kaksi erilaista tapahtumapäivää nuorten ideoiden mukaisesti.</p> <p>Tapahtumapäivien loppuksi keräsimme nuorilta palautetta, jonka avulla selvitimme opinnäytetyömme tavoitteen täyttymistä. Tulosten perusteella opinnäytetyömme tavoite saavutettiin osittain. Suurin osa ideoinnissa mukana olleista nuorista koki, että heidän vaikuttamismahdollisuutensa kasvoivat prosessin myötä. Tulokset ja pohdinta osiossa pohdimme nuorten osallistumattomuutta, kokeilevaa kehittämistä työotteena nuorten kanssa sekä toiminnan kehittämistä tulevaisuudessa.</p>	
<p>Asiasanat (avainsanat)</p> <p>Vaikuttaminen, osallistaminen, syrjäseutu, kokeilu, nuorisotyö</p>	
<p>Sivumäärä</p> <p>38+7</p>	<p>Kieli</p> <p>Suomi</p>
<p>Huomautus (huomautukset liitteistä)</p> <p>Tapahtumajuliste Askel, Tapahtumajuliste Ottis, Palautekysely Mäntyharju</p>	
<p>Ohjaavan opettajan nimi</p> <p>Katja Komonen</p>	<p>Opinnäytetyön toimeksiantaja</p> <p>Etelä-Savon Liikunta ry</p>

DESCRIPTION

 <p style="text-align: center;">Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu</p>	<p>Date of the bachelor's thesis</p> <p>25.4.2017</p>
<p>Author(s) Laura Lahtinen & Elisa Vilhunen</p>	<p>Degree programme and option Civic activities and youth work</p>
<p>Name of the bachelor's thesis Increasing the possibility to influence to young people in remote areas using inclusive experimentation</p>	
<p>Abstract</p> <p>The aim of this thesis is to increase the possibility to influence to young people in remote areas using inclusive experimentation. The goal is reached by collecting and implementing young people's ideas for their own area's activities. This thesis is made for Southern Savo Sport Association and the development process is made in collaboration with #Liikkuvamaaseutu project. Development process is linked with project's aims and activities which highlight participative experiments as a mode of operation to activate people in remote areas. Kangasniemi's and Mäntyharju's youth houses are the development environments throughout the process which is implemented in the spring of 2017.</p> <p>In the theory part, we talk about young people's life in remote areas and youth influence. We also go through social and regional level's strategies and goals for young people's possibility to influence. The background theme for our thesis is cultural experiment and its special features.</p> <p>We visited youth houses and participated young people to brainstorming, planning and implementing ideas. We suited our participatory methods to fit the target group and proceeded step by step as experimental working method works. As a result of brainstorming and multidisciplinary co-operation we organized two different events based on youngster's own ideas.</p> <p>After both events, we collected feedback from those who participated because we wanted to know did we reach our goals. Results showed that we reached our goal partly. Most of those youngsters who participated in brainstorming thought that their possibility to influence got better. The conclusion of the thesis contains thoughts about youth non-participation, experimental working with youngsters and developing of our approach.</p>	
<p>Subject headings, (keywords) Influence, participation, remote area, experiment, youth work</p>	
<p>Pages 38+7</p>	<p>Language Finnish</p>
<p>Remarks, notes on appendices Event poster to Askel, event poster to Ottis, feedback form Mäntyharju</p>	
<p>Tutor Katja Komonen</p>	<p>Bachelor's thesis assigned by Southern Savo Sport Association</p>

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTA JA TARVE.....	2
3	KEHITTÄMISHANKKEEN TEOREETTINEN PERUSTA.....	4
	3.1 Syrjäseudun nuoret.....	4
	3.2 Nuorten vaikuttaminen.....	7
4	KEHITTÄMISPROSESSIN TOTEUTUS.....	13
	4.1 Kehittämisen tavoite ja toimenpiteet.....	14
	4.2 Kehittämistä edistävät välineet	16
	4.3 Kehittämisprosessin käynnistyminen.....	18
	4.4 Vierailut kehittämissympäristöissä.....	19
	4.4.1 Nuorisotila Askel.....	19
	4.4.2 Nuorisotila Ottis.....	24
	4.5 Arviointi	28
5	TULOKSET JA POHDINTA	30
	5.1 Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisääntyminen kehittämisprosessissa .	30
	5.2 Johtopäätökset ja pohdinta	31
	5.3 Kehittämisprosessin arviointi.....	34
	5.3 Nuoria osallistavan kokeilun jatkuvuus	37
	LÄHTEET	40

LIITTEET

- 1 Tapahtumajuliste Askel
- 2 Palautekysely Mäntyharju
- 3 Tapahtumajuliste Ottis

1 JOHDANTO

Yhteiskunnassa käydään keskustelua siitä, miten nuoret voidaan pelastaa syrjäytymiseltä ja saadaan aktiivisiksi kansalaisiksi. Vaikka ongelma on koko Suomen laajuinen, haluamme keskittää huomionne isojen kaupunkien varjoon jääville — nykyään kutsuville syrjäseuduille. Leikkaukset koulutuksessa ja julkisissa palveluissa näkyvät selkeimmin juuri näillä alueilla, mikä johtaa etenkin nuorten tyytymättömyyteen omaa asuinalueitaan kohtaan. (Parta 2016, 1.) Uskomme, että tähän ongelmaan pystytään vastaamaan nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämisellä osallistavan kokeilun avulla.

Opinnäytetyömme tavoitteena on syrjäseutualueilla asuvien nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen. Osallistamme nuoret oman alueensa toiminnan ideointiin kokeilevan kehittämisen avulla. Kehittämissympäristöinä prosessissamme ovat Mäntyharjun ja Kangasniemen nuorisotalot, ja toimintamme ajoittuu marraskuusta 2016 helmikuuhun 2017. Opinnäytetyömme tilaajana on Etelä-Savon Liikunta ry. Toimimme yhteistyössä #Liikkuvamaaseutu hankkeen kanssa, jonka tavoitteena on maaseutualueiden innostaminen, yhdistäminen ja uudistaminen. Tarkoituksenamme on tarjota vaihtoehtoinen toimintamalli nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseen.

Kokeileva toiminta perustuu kohderyhmästä lähtevien ideoiden kokeilemiseen ilman pitkiä selvityksiä, tutkimuksia ja suunnittelua. Monialainen yhteistyö sekä matalan kynnyksen toiminta ovat kustannustehokas ratkaisu talousahdinkoon ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseen. (Parta 2016, 1.) Osallistavan kokeilun avulla saamme kerättyä ja työstettyä nuorten toiveita siitä, mitä vapaa-ajan toimintaa he kaipaavat omalle paikkakunnalleen. Tämän pohjalta kokeilemme nuorten kanssa heidän toivomuksiaan käytännössä.

Kehittämistoimintamme koostuu vaiheittain etenevästä, kohderyhmälähtöisestä toiminnasta. Prosessi etenee osallistavista ideointityöpajoista käytännön kokeiluihin, joissa kokeileva työote vaikuttaa toiminnan taustalla. Nuorten ideoinnin tuloksena järjestetään kaksi eri tapahtumapäivää, jotka vastaavat nuorten omia toiveita ja ideoita. Toimimme

koko kehittämisprosessimme ajan toiminnan koordinaattoreina, ja hyödynnämme samalla moniammatillista yhteistyötä nuorten ideoiden toteuttamisessa. Opinnäytetyömme tuloksia hyödynnetään jatkossa #Liikkuvamaaseutu hankkeen toiminnassa. Prosessi kuvastaa kokeilevan toimintamallin käyttämistä nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisääjänä.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTA JA TARVE

Itäsuomalaiset kokevat omaa ympäristönsä ja yhteiskuntaa koskevissa vaikuttamismahdollisuuksissaan puutteita. Vaikuttamismahdollisuuksien arvostaminen on kuitenkin selvästi suurempaa kuin tyytyväisyys niitä kohtaan. Heikot vaikuttamismahdollisuudet sekä heikko kiinnittyminen ja samaistuminen eri yhteisöihin kulkevat käsi kädessä ihmisten hyvinvoinnin kokemisen kanssa. (Siltaniemi ym. 2008, 186—188.)

Verrattaessa koko Itä-Suomeen, Etelä-Savon nuoret ovat kaikkein tyytymättömiä tarjonnan riittävyyteen vaikuttamismahdollisuuksien, asukastoiminnan ja poliittisen toimintaan. Maaseutukeskusten ja niitä ympäröivien kuntien palvelujen saatavuus on paljon paremmassa tilassa kuin maaseutualueilla. (Liikanen 2015, 22.) Näin ollen esimerkiksi Mikkelissä ja sitä ympäröivissä pienissä kunnissa palveluja on enemmän tarjolla kuin kauempana sijaitsevissa maaseutukunnissa.

Veej'jakaja-alueen maaseudun kehittämisstrategian 2014—2020 tavoitteet nivoutuvat sekä #Liikkuvamaaseutu hankkeeseen, että opinnäytetyömme tavoitteeseen. Alueellisen strategian mukaan halutaan edistää maaseudulla asumista, hyödyntää ympäristöä sekä sitouttaa alueen nuoret kehitykseen. Tavoitteena on kehittää yhteisöllisyyttä ja osallisuutta, ja näillä keinoin kiinnittää nuoret omaan kotiseutuunsa. Asukkaiden tulisi kokea tasa-arvoinen ja mielekäs lapsuus ja nuoruus, jossa heillä on ollut riittävästi harrastus- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Tämä ehkäisee nuorten muuttoliikettä ja rohkaisee paluumuuttoa. (Parta 2015, 9-10.)

Paikallinen maaseudun kehittämisstrategia pitää sisällään neljä tavoitteellista painopistettä, joista yksi on nuorten sitouttaminen kotiseudun kehitykseen. Nuoret tulisi saada aktiivisesti osallistumaan järjestäytyneeseen kylätoimintaan sekä ottamaan vastuuta uusien toimintamallien luomisessa. Palveluiden järjestämisessä tulisi hyödyntää nuorten

omaa näkemystä, ja heille tulisi tarjota riittäviä nuorisotiloja ja harrastusmahdollisuuksia. Kylissä tulisi myös olla nuorten ja vanhempien yhteisiä keskustelu- ja suunnittelu-kerhoja. (Veej'jakaja ry 2014, 11.)

Strategiassa määritellään myös konkreettiset toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Näitä ovat esimerkiksi nuorten osallistavan suunnittelupajaverkoston rakentaminen, nuorten oma-aloitteisuutta ja luovuutta tukevien fyysisten sekä virtuaalisten yhteisöjen perustaminen sekä ilmianna aktiivinen nuori -kampanjat. (Veej'jakaja ry 2014, 12.) Nuorten vaikuttamismahdollisuudet kasvavat heitä osallistamalla, joten strategian tavoitteet ja toimenpiteet tukevat kehittämishankettamme.

Veej'jakaja alueesta tehty nelikenttäanalyysi sisältää sen vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet sekä uhat. Heikkoutena nähdään esimerkiksi nuorten työ- ja harrastusmahdollisuuksien puute. Keinona heikkouksien neutralisoimiseen ja vahvuudeksi kääntämiseen nähdään aktiivinen yhteistyö oman yhteisön ja toimijakentän ulkopuolella. (Veej'jakaja ry 2014, 7.) Moniammatillinen yhteistyö alueen eri toimijoiden välillä on myös yksi kokeilukulttuurin keinoista, jota voisi käyttää heikkouksien parantamisessa.

#Liikkuvamaaseutu hankkeen toiminta-alueena on Mikkeli, Pieksämäki, Mäntyharju, Kangasniemi, Puumala ja Hirvensalmi. Hankkeen taustalla on ajatus siitä, että kaikille luodaan tasa-arvoiset mahdollisuudet harrastaa liikuntaa. Hankkeella pyritään löytämään ratkaisuja maaseudun asukkaiden arjen elävöittämiseen. Tätä kautta on mahdollista saada suuret ihmismassat yhdessä liikkeelle. (Parta 2015, 4.)

Parta (2015, 5) on määrittänyt hankkeen toimintamuodoksi kokeilukulttuurin. Kokeilukulttuurin ajatuksena on uuden idean kehittäminen käytännön tekemisen, onnistumisten ja epäonnistumisten kautta. Kokeilukulttuurin tarkoituksena on saada kehitystyön vaikutukset osaksi paikallisten ihmisten arkea. Tämän vuoksi erilaisia kokeiluja järjestetään ihmisten arjen kokemusten perusteella, jolloin he voivat itse osallistua ja innostua toiminnasta. Toimintaa tukee monialainen yhteistyö alueen toimijoiden kanssa, mikä samalla tehostaa resurssien käyttöä. Pyrkimyksenä on jättää liika suunnitelmallisuus pois, ja keskittyä kokeilemaan nopeasti pienillä budjeteilla uudenlaisia ratkaisuja asukkaiden aktivoimiseen. Kokeilun lopputuloksella ei ole niinkään merkitystä, koska niin

epäonnistuminen kuin onnistuminenkin ovat yhtä arvokkaita. Jokaisen kokeilun kautta opitaan uutta.

#Liikkuvamaaseutu- hankkeen avulla luodaan uusia yhteistyöverkostoja esimerkiksi yhdistysten ja yritysten välille. Toiminnan perustana on jo olemassa olevat rakenteet. Hankkeen ydin on se, että kokeilun ideat tulevat itse toimijoilta, koska he osaavat parhaiten tunnistaa kehityksen kohteet omassa ympäristössään. Tämän vuoksi myös itse kokeilu on tehtävä niiden kanssa, joita se käytännössä koskee. (Parta 2015, 8-9.)

Opinnäytetyömme tilaajana toimii Etelä-Savon Liikunta ry. Se on liikunta- ja urheilutoiminnan kehittäjä Etelä-Savon alueella. Etelä-Savon liikunta ry kuuluu Valtakunnallisen liikunta- ja urheiluseuraorganisaatio ry:n alue- ja jäsenjärjestöön. Koska Etelä-Savon liikunta ry:n yhtenä visiona on luoda Suomen liikkuvin maakunta, on siellä keskitetty toimintaa myös maaseudun liikunnan ja terveyden lisäämiseen. Tätä tavoitetta ajaa erityisesti #Liikkuvamaaseutu-hanke. (Parta 2015, 2-3.) Opinnäytetyömme kohdentuu hankkeen toteutusvaiheeseen, jossa tarkoituksena on erilaiset verkostotapaamiset, kokeilujaksot sekä niiden taltioiminen ja arviointi.

Meidän roolimme osana #Liikkuvamaaseutu-hanketta on toimia nuorisotalolla nuorten aktivoijina, koordinaattoreina sekä tukijoina. Tarkoituksenamme on kannustaa nuoria tuomaan ajatuksiaan esille oman elinympäristönsä kehittämiskohteista. Tätä kautta pääsemme tukemaan heitä uusien ideoiden toteuttamisessa kokeilukulttuurin mukaisesti. Oman osuutemme jälkeen pystymme havainnoimaan, onko toimintatapamme onnistunut. Onnistuessaan sitä voidaan hyödyntää hankkeen toiminnassa myös tulevaisuudessa.

3 KEHITTÄMISHANKKEEN TEOREETTINEN PERUSTA

3.1 Syrjäseudun nuoret

Syrjäseutu on nykypuheessa nostettu maaseutua ikään kuin korvaavaksi käsitteeksi. Maaseutua on tavallisesti luokiteltu kuntapohjaisesti kaupunkien läheiseen maaseutuun, ydinmaaseutuun sekä harvaan asuttuun maaseutuun (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 22). Suomessa on myös paljon maaseutumaisia kuntia, jotka sijaitsevat isompien kaupunki-

keskusten lähetyvillä. Syrjässä asuminen voidaan siis määritellä monella eri tapaa: suhteessa lähimpiin palveluihin, suhteessa lähimpiin keskuksiin tai suhteessa lähimpiin isoihin kaupunkikeskuksiin. Syrjässä asuvien nuorten tulkinnoissa on näkyvissä tietty maaseutuelämään sopeutuminen, jossa he ovat jo tottuneet pitkiin välimatkoihin, vähäisiin palveluihin ja perhekeskeiseen elämään (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 22).

Suomen aluerakenne on viime vuosikymmeninä muovaantunut jatkuvan yhteiskuntakehityksen myötä. Asutus on keskittynyt yhä enemmän taajama-alueille, mikä on johtanut alueelliseen eriytymiseen kuntien sisällä. Alueellisuus vaikuttaa erityisesti nuorten arkipäiväiseen elämään. Maaseutualueilla, eli suurempien kaupunkien syrjäseuduilla, pitkät välimatkat voivat luoda vaikeuksia arjen järjestämiselle. Alueellisuuden huomioon ottaminen on nuorisopolitiikassa ja nuorten palvelujen järjestämisessä yhä suuremmassa roolissa. (Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta 2014.) Vaikka yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat osaltaan palveluiden järjestämiseen, myös toimintatavoilla ja asenteilla on suuri merkitys palveluiden monipuolistamisessa (Fedotoff 2015, 50).

Nyky-yhteiskunnan vauhdissa mukana pysyminen edellyttää nuorilta kouluttautumista sekä aktiivista kansalaisuutta (Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta 2014). Kuten maanlaajuiset koulutustarkastelut osoittavat, koulutus kasautuu eniten menestyville kaupunkiseuduille. Syrjäseudut Itä- ja Pohjos-Suomessa jäävät puolestaan syrjään myös koulutuksen osalta. (Bernelius 2014.) Ilman koulutusta jääneet, koulutuksensa keskeyttäneet sekä mitään harrastamattomat nuoret ovat yleisiä yhteiskunnan huolenaiheita. Tätä vahvistaa se, että aktiivisen vapaa-ajan on katsottu edistävän yleistä elämänhallintaa. Nuorille vapaa-aika on merkittävää aikaa vertaissosiaalisuuden, yhdessä olemisen sekä osallisuuden kasvamisen kannalta. Isommissa kaupungeissa erilaisten maksullisten vapaa-aika toimintojen järjestäminen ja ylläpitäminen on kannattavampaa kuin syrjäseuduilla. Syrjäseuduilla nämä vapaa-ajan mahdollisuudet tyrehtyvät resurssien puutteisiin tai vähäisiin osallistujamääriin. (Harinen 2014, 154-160.)

Fedotoffin mukaan (2015, 49) nuoret kasvavat nykyään yhä enemmän yksilöllisyyttä ja yksilön valintamahdollisuuksia korostavaan yhteiskuntaan. Nuorten mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä vahvistavat nuoren kykyjä, ja sen myötä nuoren kasvua ja itsetuntoa. Suurempien kaupunkien vetovoima ei perustu vain hyvinvoinnin kannalta

tärkeiden palvelujen saatavuuteen. Tähän vaikuttaa myös jatkuvasti urbanisoituvan elämän ja runsaiden valinnanmahdollisuuksien luoma kuva tavoitteellisesta elämäntyylistä. Esimerkiksi toista astetta opiskeleville tai sinne hakeville syrjäseutunuorille valikoima kapenee entisestään, kun koulutuspaikkoja ja –aloja karsitaan. Tämä puolestaan vaikuttaa nuorten itsenäistymiseen, kun valitaan automaattisesti sama koulutusala kuin kaverilla. Ne nuoret, joilla on sukulaisia isommissa kaupungeissa, ovat tässä tilanteessa etulyöntiasemassa. Heidän on helpompi muuttaa peruskoulun jälkeen toiseen kaupunkiin itseään kiinnostavan alan perässä. (Fedotoff 2015, 49.)

Syrjäseudun nuorten arjen sujuvuus voidaan määritellä sosiaalisen, kulttuurisen, taloudellisen, kommunikatiivisen ja emotionaalisen pääoman tarpeen avulla. Esimerkiksi perheen suopea suhtautuminen arjen aikatauluongelmiin liittyy nuoren sosiaaliseen pääomaan, kun taas välimatkojen aiheuttamat erityiskustannukset edellyttävät taloudellista panostamista. Kulttuurinen pääoma kertoo perheen resursseista, jotka mahdollistavat monipuoliset valintamahdollisuudet eri koulutuksiin. Nuorta tukevat läheiset tuottavat hänelle emotionaalista pääomaa, joka puolestaan synnyttää nuoreen sosiaalista rohkeutta – kommunikatiivista pääomaa. Erityinen huomio pitäisi kohdentaa juuri niihin nuoriin, joilta nämä pääomat puuttuvat. (Harinen 2014, 166.)

Tuuva-Hongisto ym. (2016, 99-100) mainitsevat, että päämäärätön ostoskeskuksissa oleskelu, ostosten tekeminen sekä kuljeskelu ovat syrjäkylänuorille täysin vieras käsite. Myös ohjatut harrastukset, spontaani kavereiden tapaaminen sekä kouluajan ulkopuolinen ajanvietto vertaisten kanssa on asuinpaikasta riippuen haastavampaa syrjäkylillä kuin kaupunkikeskuksissa. Koti on usein syrjässä asuville tärkeä paikka, jossa vietetään suurin osa vapaa-ajasta. Koska vanhemmat ovat jatkuvasti vahvasti läsnä lasten ja nuorten elämässä, jää sukupolvien välisille salaisuuksille usein hyvin vähän tilaa. Vanhemmat tietävät lapsen tulemiset ja menemiset, varsinkin jos palveluihin tai kavereiden luo pääsee vain heidän kyydissään. Tämä voi johtaa jopa liian vahvana pidettävään keskinäisriippuvuuteen, mikä voi vaikeuttaa nuoren itsenäistymistä.

Nuoret käyttävät kaikista julkisista palveluista eniten joukkoliikennettä (Eriksson 2015a, 168). Näin ollen, kun nuori valitsee opiskelupaikkansa kauempaa kuin omasta kotikunnastaan, nousee esiin kysymys julkisen liikenteen saatavuudesta. Hallitus on

käyttänyt talouden leikkauksia julkisen liikenteen lakkauttamiseen pieniltä paikkakunnilta, mikä on johtanut esimerkiksi junayhteyksien katkeamiseen. (Armila 2016, 1-3.) Tämän vuoksi esimerkiksi kulkeminen lähikuntien välillä voi olla mahdotonta.

Nuoret kokevat syrjässä asumisen yksilöllisesti, mikä kertoo syrjäseudun käsitteen osittain haastavasta määritelmästä. Opinnäytetyömme syrjäseutu ympäristöjä ovat Kangasniemi ja Mäntyharju, jotka sijaitsevat maantieteellisesti haastavan matkan päässä isomman kaupungin palveluista. Syrjäseudun nuorten täytyy saada äänensä kuuluviin, jotta heille voidaan luoda mahdollisimman aktiivinen nuoruus.

3.2 Nuorten vaikuttaminen

"Maan johtajat sanovat, että olemme lapsia, ja että nuoret ovat huomisen johtajia. Mutta huomisen ei koskaan tiedä. On meidän nuorten aika tehdä tästä päivästä huomisen." (Oxfam 2016, 4.)

Lasten ja nuorten osallistumista, vaikuttamista ja kansalaistoimintaa pyritään edistämään lainsäädännöllä (Kuntalaki 10.4.2015/410, Nuorisolaki 21.12.2016/11285, Suomen perustuslaki 11.6.1999/731). Lakien toteutuminen käytännön tasolla on puolestaan vaihtelevaa. Mäntylän (2011, 25) mukaan yleiseen osallistumiseen voidaan laskea lasten ja nuorten mielipiteiden kanavoiminen esimerkiksi nuorisovaltuuston kautta. Yleisen osallistumisen ongelmana on kuitenkin se, ettei osallistumisen muotoja ole konkreettisesti säännelty ja muunneltu erityisesti lapsille ja nuorille. Kunnan vaikuttamisjärjestelmä on toki avoin kaikille, mutta tiedottaminen tai kuulemistilaisuuden tyyli ei välttämättä houkuttele lapsia tai nuoria.

Jokaisen kunnanvaltuuston vastuulla on lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksista huolehtiminen. Peruspalvelujen arvioinnissa käy ilmi, että vastanneista kunnista joka viidennessä ei nuorten osallistumis- ja kuulemismahdollisuuksia ollut huomioitu kunnallisessa strategiassa. (Aluehallintovirasto 2011, 156.) Lasten ja nuorten osallistumismahdollisuuksia kunnissa olisi mahdollista parantaa yhteisöllisellä ja osallistavalla lähestymistapana. Tällöin lapset ja nuoret olisivat aikuisten kanssa tasavertaisia toimijoita

pelkkien kohderyhmien sijasta. Esimerkiksi erilaisten tapahtumien järjestelyssä ja toteutuksessa he voisivat osallistua niihin itselleen sopivien tehtävien kautta. (Gellin ym. 2012, 175.)

Ilvonen (2006, 11-13) määrittelee vaikuttamisen: "Vaikuttaminen on henkilökohtaisen tai yhteisen vallan käyttämistä niin, että saadaan edistettyä itselle tärkeää asiaa". Vaikuttaminen saa alkunsa motiivista osallistua päätöksentekoon. Motiivina voi toimia esimerkiksi huoli oman kunnan kehityksestä. Vaikuttaa voi puheella, teoilla ja tiedoilla kotona, harrastuksissa, koulussa tai työpaikalla. Vaikuttaminen yhteisössä tai yhteiskunnassa tekee yksilöstä kansalaisen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2017) jakaa lasten ja nuorten vaikuttamisen suoraan vaikuttamiseen, edustuksellisilla foorumeilla vaikuttamiseen sekä verkossa vaikuttamiseen. Suora vaikuttaminen tapahtuu lasten ja nuorten käyttämissä kehittämissympäristöissä ja palveluissa, kuten varhaiskasvatuksessa, koulussa, terveydenhuollon palveluissa, nuorisotoiminnassa sekä liikunta- ja kulttuuripalveluissa. Tällöin yksilö on aidosti osallisena tilanteessa, jossa hän voi toimia tärkeänä osana ympärillä olevaa yhteisöä. Edustuksellisilla foorumeilla vaikuttaminen pitää puolestaan sisällään nuorisovaltuustot, lapsiparlamentit, oppilaskunnat tai muut johto- ja lautakunnat. Verkossa tapahtuva vaikuttaminen eri kanavien avulla on nuorille luonteva tapa päästä vaikuttamaan. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017.)

Vaikuttaminen on olennainen osa Euroopan unionin nuorisostrategiaa 2010-2018. Toinen strategian päätavoitteista on edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta, sosiaalista osallisuutta ja keskinäistä solidaarisuutta. (Franke & Mennella 2017.) Nuorille tulee myös järjestää mahdollisuus osallistua paikallisen ja alueellisen nuorisotyön ja –politiikan asioiden käsittelyyn, ja nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa (Nuorisolaki 21.12.2016/11285).

Aktiivisen kansalaisuuden edistäminen on myös Suomessa yksi yhteiskunnallisen päätöksenteon tulevaisuuden tavoitteista. Erityisesti nuorten kohdalla tämä on kuitenkin nähty vaikeana. Aktiivinen kansalaisuus ulottuu myös poliittisen vaikuttamisen ulkopuolelle, esimerkiksi järjestöosallistumiseen. (Komonen 2009, 49-52.) Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 14) yksi strategisista tavoitteista on kasvattaa lapset ja nuoret aktiivisiksi ja yhteisvastuuta kantaviksi

kansalaisiksi. Tämä edellyttää heidän osallistumisensa ja vaikuttamisensa tukemista sekä kohtelemista pätevinä toimijoina.

Vaikuttaminen on enemmän kuin osallistuminen, siinä osallistujasta on muututtu toimijaksi. Oman panoksen antaminen työhön luo tunteen merkityksellisyydestä. Tätä voidaan kutsua osallisuuden tunteeksi. (Gretschel 2007, 244.)

KUVA 1. Vaikuttamiskolmio Gjerstadin (2015, 24) mukaan

Gjerstad (2015, 23-24) käyttää vaikuttamisen pääperiaatteiden kuvailuun vaikuttamiskolmiota (kuva 1). Sen kolme kärkeä ovat henkilökohtaisuus, mieleepainuvuus sekä käytännönläheisyys, ja kolmion keskellä on käsite mielekkyyks. Jokainen kolmion kärjistä on luotu murtamaan vaikuttamista estäviä seikkoja. Henkilökohtaisuus murtaa anonyymiyden ja välinpitämättömyyden, käytännönläheisyys murtaa monimutkaisuuden ja mukavuudenhalun, mieleepainuvuus murtaa tylsyyden ja mitäänsanomattomuuden ja mielekkyyks murtaa apaattisuuden sekä merkityksettömyyden. Näin ollen voidaan kuvailla neljä vaikuttamisen keskeistä osatehtävää: välittäminen, koskettaminen, helpottaminen ja innostaminen. Koska mukavuudenhaluisuus ohjaa usein ihmisten toimintaa,

voidaan yhdeksi vaikuttamisen pääperiaatteista kuvata asioiden helpottamisen. Se tarvitsee onnistuakseen asioiden yksinkertaistamista, tekemisen kynnyksen laskemista sekä käytännönläheisyyttä. (Gjerstad 2015, 23-24.)

Jos nuorten ja aikuisten välinen rako halutaan pienentää, täytyy epäonnistuneet poliittiset linjaukset arvioida uudelleen ja korostaa kansalaisten ääntä päättäjien sijasta. Yhteiskunnan eri toimijoiden tulee työskennellä yhdessä nuorten kanssa, ajatella myös heidät johtajina ja muutoksen tekijöinä sekä arvostaa heidän oikeuttaan muokata oma tulevaisuutensa. (Oxfam 2016, 28-29.)

Jotta nuori voisi kasvaa aktiiviseksi yhteiskunnan toimijaksi, hänellä tulee olla riittävästi tietoa omista vaikuttamismahdollisuuksistaan sekä taitoa ja motivaatiota käyttää tätä tietoa. Nuoret tarvitsevat todellisia, konkreettisia vaikuttamismahdollisuuksia, ja aikuisten tukea niiden hyödyntämiseksi. Nuorten kokemusta kuulluksi tulemisesta pitäisi vahvistaa kaikissa nuorta koskevissa asioissa. Kunnan rooli vuorovaikutteisen järjestelmän kehittämisessä on keskeinen: nuorten ja päättäjien kohtaaminen tulisi tehdä mahdolliseksi. (Kuosmanen 2009, 131-132.) Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta (2016) on määrittänyt yhdeksi tavoitteeksi tulevaan valtakunnalliseen nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaan nuorten vaikutusmahdollisuuksien parantamisen. Tähän tavoitteeseen pyritään esimerkiksi tukemalla nuorisovaltuustojen ja oppilaskuntatoiminnan vakiinnuttamista. (Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta 2016.)

Nuorten vaikuttaminen nuorisotalolla lähtee vuorovaikutuksesta työntekijän ja nuoren välillä. Vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen vaatii nuorten vastuullistamista pelkästä nuorisotalon asiakkaiden roolista päättäväiksi toimijoiksi. Usein nuori koetaan huomaamatta vain toimintaan osallistuvana asiakkaana. Nuorisotyöntekijän tulisi pyrkiä toiminnassaan siihen, että hän saisi nuoret itse vaikuttamaan nuorisotalon hankintoihin ja järjestämään toimintaa. (Gretchel 2007, 247-249.)

Osallisuutta ja vaikuttamista on usein kuvattu erilaisilla asteikoilla ja portaikoilla, joissa korkeammalle kiivettäessä lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuudet lisääntyvät. Oletuksena on myös, että lapsen osallisuus kasvaa samassa suhteessa, mutta se on kuitenkin täysin riippuvaista hänen omasta kokemuksestaan. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2016) mukaan osallisuuden kehittäminen tapahtuu viidessä eri asteessa. Ensimmäisessä lapset ovat aloitteentekijöinä, ja aikuiset toimivat organisoijina. Toisessa

aikuiset ovat aloitteentekijän ja toimijan roolissa, ja lapset toimivat organisoijina. Seuraavalla asteella aikuiset ovat jälleen aloitteentekijöitä, mutta lapset toimijoita. Toiseksi ylimmällä tasolla aikuiset toimivat aloitteentekijöinä, ja suunnittelevat sekä toteuttavat asiaa yhdessä lasten kanssa. Korkeimmalla osallisuuden asteella lapset toimivat itse aloitteentekijöinä, suunnittelijoina sekä toteuttajina. Tällöin aikuiset ovat vain tarvittaessa toiminnan tukena. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Gretschel (2002, 185-186) esittää mallin, jonka mukaan kunnan ja nuorten välissä olevia osallisuusympäristöjä kuvataan eräänlaisina yhteensovittimina. Nämä kuntien luomat adapterit toimivat aikuisten ja nuorten maailman vuorovaikutuskenttinä. Kunnan päättäjien täytyy luoda tarpeeksi kiinnostavia ja läheiseltä tuntuvia ympäristöjä, jotta nuoret tarttuvat niihin. Tätä edellyttää ensinnäkin virallisten päättäjien arvostus nuoria kohtaan. Tämän lisäksi tarvitaan halu ja taito yhteistyöhön, jotta osallisuutta voidaan edistää. Nuorten osallisuus- ja vaikuttamistoiminnan kehittäminen koetaan usein kuitenkin vaikeaksi, totutuista normeista ja asenteista poikkeavaksi taakaksi. Se tulisi tästä huolimatta nähdä uutena, yhteisön hyvinvointia parantavana arvona. (Gretschel 2002, 185-186.)

3.3 Aiemmat tutkimukset

Perinteisesti nuori on kuulunut omaan kuntayhteisöönsä vain palvelujen käyttäjänä, asiakkaana. Tämän lisäksi, nuorten sitoutumista omaan kuntaansa on mitattu vain poliittisen päätöksenteon valossa. Alaikäiset nuoret eivät ole vielä äänioikeutettuja kunnallisvaaleissa, ja sitä nuoremmista harva kuuluu mihinkään poliittiseen järjestöön. (Gretschel 2002, 177.) Näin ollen tutkimustulokset nuorten vaikuttamismahdollisuuksista muuten kuin poliittisella tasolla, ovat vähäisiä.

Nuorten osallistumista estää usein kiinnostuksen puute ja haluttomuus vaikuttaa asioihin. Myös tietämättömyys vaikuttamisen keinoista vähentää osallistumista. Kun nuoret kokevat vaikuttamismahdollisuutensa huonoiksi, jäävät he herkemmin toiminnan ulkopuolelle. Yhteiskunnan kannalta huolestuttava tilanne on niillä, joiden elämäntilanne näyttäytyy kaikilla elämän osa-alueilla huonona, mutta jotka eivät itse kykene tai halua vaikuttaa oman tilanteeseensa. (Siltaniemi ym. 2008, 189-190.)

Nuorten tiedonsaanti heidän osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksistaan on myös puutteellista, vuoden 2008 keskustelutilaisuuspäivän tulosten mukaan. Korpinen (2010) toteaa, että jopa 59 prosenttia nuorista ei ole saanut riittävästi tietoa osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksistaan kunnassa. (Eskelinen ym. 2012, 37-38.) Myös saman vuoden Nuorisobarometrissa saadut tulokset vahvistavat ongelman. Sen mukaan vain 36 prosenttia vastanneista koki saaneensa jokseenkin riittävästi vaikuttamiseen liittyvää tietoa. (Myllyniemi 2008, 57.)

Vuoden 2013 Nuorisobarometrissa saatujen tulosten mukaan kuitenkin jopa puolet nuorista kokevat saaneensa riittävästi tietoa kuntansa osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksistaan. Suurimpia osallistumattomuuden syitä vaikuttamiseen olivat puolestaan mielekkäiden vaikuttamiskeinojen löytymättömyys sekä ajanpuute. Jopa 39 prosenttia vastanneista koki, että heitä ei ole kannustettu tai pyydetty mukaan vaikuttamistoimintaan. Noin kolmannes puolestaan ajatteli, ettei vaikuttamistoiminnassa mukana olevat vaikuta omantyyppisiltä ihmisiltä. (Myllyniemi 2013, 23.)

Myllyniemen (2009, 55) mukaan nuorten vapaa-aikakyselyyn vastanneista joka viides kokee pitkien välimatkojen vaikeuttavan heidän osallistumistaan vapaa-ajan toimintaan. Tähän liittyvä alueellinen eriarvoisuus on entisen läänijaon perusteella suurinta Itä-Suomessa. Kuntatyyppin mukaiset erot nuorten osallistumisessa ovat suuria, esimerkiksi maaseutumaisissa kunnissa välimatkat ovat hyvin usein esteenä toiminnalle. Vapaa-aikatutkimuksessa selvisi myös, että vain puolet 15-vuotiaista pitää asuinpaikkansa nuorille järjestettyä toimintaa itseään kiinnostavana. Myös tässä havaittiin alueellista eriarvoisuutta isojen kaupunkien keskustassa ja pikkukylällä asuvien nuorten välillä. Yllättäen maaseutualueilla asuvat nuoret pitävät kuitenkin kotialueellaan järjestettyä toimintaa suhteellisen kiinnostavana. (Myllyniemi 2009, 55.)

Vaikuttaminen järjestö- ja yhdistystoiminnan kautta on yksi suosituimmista vaikuttamisen keinoista. Puolet itäsuomalaisista ovat kertoneet osallistuvansa tähän toimintaan, mutta vähiten sitä tapahtuu nuorten aikuisten ja opiskelijoiden keskuudessa. Tarve kattavampaan toiminnan tarjontaan on yleisesti ottaen huomattavaa, erityisesti liikunta- ja kulttuuripalveluita tarkastellessa. (Siltaniemi ym. 2008, 190-191.)

Vuoden 2015 Itä-Suomen nuorisopuntarissa selvitettiin nuorten elinoloja ja palvelujen tarjontaa alueittain. Erikssonin (2015b, 4) mukaan nuorisopuntarissa halutaan nuorten

ääni kuuluviin kunnalliseen päätöksentekoon ja alueellisen kehittämisen pohjaksi. Tutkimuksessa nousi esiin, että nuorten tarpeet kohdistuvat ennen kaikkea paikkakunnan vapaa-ajanpalveluiden ja nuorten palvelujen kehittämiseen. Nuorten kokoontumiselle otolliset paikat sekä muut ajanviettoon tarkoitettut oleskelutilat nähdään osittain hyvinkin puutteellisina. Niillä alueilla, joissa palvelutarjonta on muutenkin niukkaa, nähdään myös harrastusmahdollisuudet heikkoina. (Eriksson 2015b, 4.)

Ronkaisen (2015, 24) mukaan yli viidesosa maaseutumaisten kuntien nuorista kaipaa selvää parannusta kunnan palvelutarjontaan. Nuorten mielestä palveluissa tulisi ottaa paremmin huomioon nuorten tarpeet, niiden tulisi olla edullisempia, niistä tulisi tiedottaa enemmän sekä heillä pitäisi olla parempi mahdollisuus valita eri palveluiden välillä. Penttinen (2015, 28) kiteyttää nuorisopuntarin tuloksia niin, että nuoret arvioivat mahdollisuutensa vaikuttaa oman paikkakuntansa palveluihin hyvin vähäiseksi.

Kangasniemi ja Mäntyharju ovat pieniä maaseutumaisia kuntia, isojen kaupunkien syrjäseutuja. Eriksson (2015c, 12-14) toteaa, että juuri maaseutumaisissa kunnissa nuorisotiloilla ja muilla nuorisopalveluilla on erityisen iso merkitys nuorten vapaa-ajanvietossa. Nuorisopuntari kuitenkin kertoo, että esimerkiksi Kangasniemellä kriittisyys oman kunnan nuorisopalveluita kohtaan näkyi jopa 35 prosentilla vastaajista. Myös puutteet nuorten vaikuttamismahdollisuuksissa nousee esiin erityisesti maaseutumaisissa kunnissa. Vapaa-ajan palvelut nähdään kuitenkin nuorten viihtyvyyden kannalta tärkeinä, mikä korostaa tyytymättömyyttä vähäiseen tarjontaan.

Tutkimustulokset nuorten vaikuttamismahdollisuuksista, osallisuudesta sekä palvelutarjonnasta herättävät paljon kehittämistarpeita ja –kohteita. Itä-Suomen maaseutupaikotteiset keskukset, kaupungit ja kunnat ovat pitkien välimatkojensa puolesta haastavia palveluntarjonnan kenttiä. Jokainen pienikin kunta vaatisi omat runsaat palvelunsa, jotta sen asukkaat pysyisivät tyytyväisinä. Nuoret tarvitsevat yhteisiä tiloja ja palveluja, koulutusmahdollisuuksia sekä työpaikkoja, jotta heistä saadaan kasvatettua aktiivisia kansalaisia.

4 KEHITTÄMISPROSESSIN TOTEUTUS

4.1 Kehittämisen tavoite ja toimenpiteet

Opinnäytteessämme syrjäseutunuoret ovat kotoisin Etelä-Savon maaseutukunnista. Kunnat tarjoavat peruspalvelut asukkailleen, mutta ovat tarjonnaltaan kaukana isojen kaupunkien monipuolisesta ja urbaanista ympäristöstä. Esimerkiksi toisen asteen ammatillinen koulutus on lähimpänä Mikkelissä, useiden kymmenien kilometrien päässä. Vaikka maaseutukunnissa asuvat nuoret eivät eläkään keskellä ei mitään, voi palvelujen vähäisyys ja yksipuolisuus turhauttaa. Jos verrataan harvaan asutun maaseudun nuoria maaseutumaiden kuntien keskuksissa asuviin, voi edellä mainitussa ympäristössä elämä tuntua paljon karummalle.

Kun nuoret pääsevät osallistumaan oman lähiympäristönsä kehittämiseen, saadaan kositseutu tuntumaan tärkeältä paikalta, josta voi olla ylpeä. Kun lapset ja nuoret ovat alusta asti toiminnan kehittämisessä mukana, he tuntevat itsensä tasavertaisiksi ja vaikutusvaltaisiksi yksilöiksi nyt ja tulevaisuudessa. (Ojala 2014, 2.) Laajana tavoitteenamme on lisätä syrjäseudun nuorten vaikuttamismahdollisuuksia. Pyrimme saavuttamaan tavoitteen osallistavan kokeilun kautta, jolloin nuoret pääsevät itse vastaamaan omiin tarpeisiinsa.

Käytämme nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämisen keskeisenä toimenpiteenä nuorten osallistamista työpajatoiminnan ja kokeilun kautta lähiympäristönsä kehittämiseen. Tarkoituksenamme on luoda avoin ilmapiiri, missä nuoret tuntevat olonsa turvalliseksi ja vaikuttavaksi. Osallistavan menetelmän avulla keräämme nuorten ajatuksia ja ideoita, mitä jalostamme ja toteutamme kokeilukulttuurin hengessä. Oli lopputulos onnistunut tai ei, siitä opitaan. Pyrimme luomaan pohjan mahdollisimman onnistuneelle kokeilulle, mutta toteutuksen sisältö on pääosin nuorten vastuulla.

Kokeilevan kehittämisen taustalla vaikuttaa kokeilukulttuuri koko prosessin ajan. Nyky-yhteiskunnan muutosten vauhdissa pysyminen vaatii uudenlaisia ratkaisuja kehittämistoimintaan. Kokeilukulttuurin tarkoituksena on kartoittaa uusia ideoita ja innovaatioita suoraan niiltä ihmisiltä, joita asia eniten koskee. Kokeilukulttuuri on idean kehittämistä erilaisen kokeilujen avulla. Päämääränä on toteuttaa suurempien tavoitteiden rinnalle pienempiä, kustannustehokkaita käytännön kokeiluja nopeasti. Kaikkia ideoita on mahdollista kokeilla, mutta oleellisimpia ovat kokeilujen kautta syntyvät lopulliset toimintamallit. Kokeilukulttuuri ei kuitenkaan sulje pois suunnittelua. Suunnittelu on

niiden asioiden kirjaamista, jotka ovat mahdollisia suunnitella etukäteen, kuten sovitut kokeilujen toteutuspäivämäärät. Kokeilun tulokset eivät sisällä vain onnistumisia, vaan myös epäonnistuminen on merkittävä tulos. Tämän vuoksi kokeilukulttuuri on tietynlainen oppimisen väline, joka kertoo tuloksen välittömästi. (Sitra 2012.)

Kokeilukulttuurin luonteeseen siis kuuluu, ettei uusia ideoita ja niiden kokeilua ole rajattu. Näin ollen opinnäytetyömme lopputulemaa ei voi ennustaa, mikä tekee prosessista mielenkiintoisen. Saatamme luoda jotain uutta ja mahtavaa, jolloin toimintamalliamme voidaan hyödyntää myös jatkossa syrjäseudun arjen virkistämässä. On kuitenkin mahdollista, että kokeilumme jostain syystä epäonnistuu. Jos näin tapahtuu, alamme pohtia epäonnistumisen syitä ja parannusehdotuksia. Joka tapauksessa syntyneet kokeilut ovat yksi askel kohti nuorten kokonaisvaltaista vaikuttamista ja kokemusta siitä.

Opinnäytetyössämme pyrimme nuorten osallistamiseen nuorisotaloympäristöissä. Syrjäseutujen nuorisopalvelut ovat usein hyvin niukat, jolloin nuorisotalo voi olla ainoa yhteisöllinen palvelu. Näillä seuduilla se on myös usein suuremmassa käytössä kuin isoissa kaupungeissa, koska muita palveluja on paljon vähemmän. Hyödynnämme nuorisotaloa nuorten reviiirinä, jonka kautta he pääsevät mukaan vaikuttamaan alueensa toimintaan.

Osallistavan menetelmän avulla saamme nuorten äänen kuuluviin sekä heidät tuntemaan itsensä vaikutuskykyisiksi. Käytämme osallistavana menetelmänä ideointityöpajaa, jota voi toteuttaa monen eri käytännön työvälineen avulla. Ideointityöpaja on kehittämistyön alkuvaiheessa hyvä keino kutsua koolle eri toimijoita, hahmottaa toiminnan sisältöjä sekä luoda toimintatapoja (Pekkala 2016, 2).

Ideointityöpajan tavoitteena on selvittää keskeiset haasteet ja vahvuudet paikkakunnalla, synnyttää mahdollisimman paljon ideoita ja ratkaisuja sekä käynnistää konkreettisia kokeiluja ja toimintaa. Tavoitteena on myös synnyttää toiminnan jatkumo, jolloin osallistajat sitoutuvat olemaan mukana ideoinnissa myös tulevaisuudessa. (Pekkala 2016, 3.) Kehittämisprosessimme mahdollinen jatkumo voi syntyä esimerkiksi nuorten ja kunnan eri toimijoiden välille.

Ohjaajan on tärkeää pyrkiä synnyttämään mahdollisimman runsaasti ideoita, ja kannustaa luovaan ajatteluun. Kenenkään ideoita ei saa kritisoida, ja ilmapiirin tulee tukea avoimuutta. (Pekkala 2016, 7-8.) Nuorten osallistuminen ja sitoutuminen työpajaan on vaikeaa ennustaa, joten pitkä ideointityöpaja voi olla haastavaa toteuttaa. Opinnäytetyömme tavoitteen kannalta ideointityöpajan rooli on keskeinen. Meidän roolimme työpajan vetäjinä on innostaa nuoria, ja luoda ideointia edistävä ilmapiiri. Nuorisotalotointi on nuorille vapaaehtoista, mikä saattaa karsia osallistujien määrää. On tärkeää onnistua luomaan hyvä vuorovaikutussuhde nuoriin, jotta heidät saadaan sitoutumaan prosessiin.

Ideoinnin ja yhteisen pohdinnan tuotoksena järjestämme nuorten kanssa heidän näköisensä kokeilun. Päävastuu kokeilun toteutuksesta on nuorilla, jolloin meidän roolimme on toimia tukena ja mahdollisesti koordinaattoreina heidän ja paikallisten toimijoiden välillä. Jos nuoret esimerkiksi haluavat järjestää tarjonnaltaan monipuolisen liikuntatapahtuman, autamme heitä tavoittamaan paikallisia harrasteseuroja. Toisaalta, kokeilu voi hyvin olla luonteeltaan myös kampanjamuotoinen ja tietyn ajan kestävä. Ideointityöpajan tuotoksena syntyvälle toiminnalle voidaan sopia tietty toteutuspäivä, jolloin saavumme paikkakunnalle järjestämään sen nuorten kanssa.

4.2 Kehittämistä edistävät välineet

Pyrimme saavuttamaan opinnäytetyömme tavoitteen osallistamalla nuoria kehittämistyöhön. Osallistavien menetelmien avulla kaikilla on mahdollisuus osallistua, toiminta on rikkaampaa ja yhteisten tavoitteiden saavuttaminen on helpompaa (Taipale 2005, 2). Kun kaikkien osallistujien mielipide otetaan huomioon, kokemus omista vaikuttamismahdollisuuksista kasvaa todennäköisemmin. Se myös sitouttaa nuoria prosessiin, jolloin he kokevat olevansa osa yhteisöä ja toimintaa.

Osallistavilla menetelmillä tarkoitetaan erilaisia työkaluja tai harjoituksia, joiden avulla ohjataan keskustelu- tai suunnittelutilannetta. Näin jokainen osallistuja pääsee vuorollaan vaikuttamaan toiminnan eri vaiheisiin. Tavoitteena on laskea osallistumisen kynnystä sekä tehdä asia ymmärrettäväksi kaikille (Taipale 2005, 2.)

Osallistavissa menetelmissä ohjaajan tehtävänä on opastaa, ei opettaa eikä painostaa. Tämä tarkoittaa sitä, että osallistujia opastetaan yhteistyön avulla. Tällöin ohjaaja voi

antaa mallia esimerkiksi ongelmanratkaisussa. Alussa ohjaajalla voi olla isompi aktiivoijan rooli, mutta loppua kohden hänen on väistyttävä sivuun. (Taipale 2005, 2-3.) Kehittämisprosessissamme meidän on tärkeää antaa vastuuta nuorille, jotta he kokevat itsensä tasavertaisiksi vaikuttajiksi.

Menetelmille on ominaista osallistumisen kynnyksen laskeminen, ryhmän energiatason nostaminen, myönteisen ilmapiirin luominen, sekä ryhmän jäsenten välisen luottamuksen synnyttäminen (Taipale 2005, 2). Nuorisotalolle saapuvien nuorten joukko voi olla kirjava, täynnä erilaisia persoonia ja ihmissuhteita. Se luo haastetta meille ohjaajille, kenen tehtävänä on ottaa tilanne haltuun ja motivoida osallistujat alusta lähtien toimintaan.

Tarkoituksenamme on käyttää yhteisöllistä aivoriihimenetelmää ideoinnin pohjana. Aivoriihessä on tarkoituksena ideoida uusia ratkaisuja ongelmaan ohjaajan tukemana. Esivaiheessa rajataan ja asetetaan toiminnan tavoitteet. Tästä seuraavassa lämmittelyvaiheessa pyritään pääsemään pois turhista ennakkoluuloista. Seuraavaksi on vuorossa ideointivaihe, jossa ideoita ei perustella tai arvioida lainkaan. Jokainen osallistuja pääsee tuomaan esille oman mielipiteensä mahdollisesta toteutettavasta ideasta. Tässä aivoriihen vetäjällä on suuri rooli. Jos ideoiden tuottaminen hidastuu, niin vetäjällä on vastuu pyrkiä vauhdittamaan tätä uudelleen erilaisten menetelmien avulla. Ideoiden annetaan lentää vapaasti, vaikka ne kuulostaisivat mahdottomilta toteuttaa. Lopullisessa valintavaiheessa esille nousseita ideoita tarkastellaan kriittisestä näkökulmasta. Tähän osioon on myös olemassa erilaisia menetelmiä, esimerkiksi 3+-tekniikka. Siinä jokainen ideointityöhön osallistuja käy kirjoittamassa mielestään parhaiden ideoiden viereen plusmerkinnän. Eniten plusmerkintöjä kerännyt idea toteutetaan. (Ojasalo ym. 2014, 161.)

Aivoriihimenetelmässä ryhmän vetäjällä on keskeinen vaikutus ryhmän tuloksellisuuteen. Hänen täytyy pitää huolta sääntöjen noudattamisesta, sekä rytmittää ideointia osallistujien tarpeiden mukaisesti. Vetäjän on myös hyvä olla herkkä havaitsemaan ideoinnin ongelmakohdat ja reagoimaan niihin oikealla tavalla. Ideointihetkien pituus vaihtelee tilanteesta ja käytettävästä ajasta riippuen. Lopuksi ideoiden arviointi järjestetään erillisenä kertana, jolloin tarkoituksena on valita ideoiden joukosta toteuttamiskelpoiset ehdotukset. (Ojasalo ym. 2014, 162.)

Tärkeintä aivoriihimenetelmässä on olla tuomitsematta keksittyjä ideoita. Sen sijaan tarkoituksena on kannustaa myös liioiteltujen ideoiden keksimiseen. Aivoriihessä määrä on laatua tärkeämpää, koska sitä kautta ideoiden joukosta löydetään todelliset helmet. (Ojasalo ym. 2014, 161.) Prosessia on helppo soveltaa osallistujamäärän ja tilanteen mukaan. Tämä mahdollistaa kehittämisprosessisamme joustavan ja kokeilevan etenemisen.

Kokeilemalla kehittämisen metodiikkaan kuuluu lähtökohtaisesti se, että projekti ja sen lopputulema ovat aluksi epävarmuuden peitossa. Koska lopputulosta ei voida etukäteen määrittää, täytyy prosessissa edetä askel kerrallaan kokeilujen ja pohdintojen kautta. Erityisen tärkeää on projektin aikainen reagoiminen eteen tuleviin yllätyksiin, ja tarvittavien muutosten tekeminen joustavasti. (Hassi ym. 2015, 24-25.) Etenemme omassa kehitysprosessissamme käytännössä vierailu kerrallaan, asettamatta liian tarkkoja tavoitteita ja aikatauluja heti ensimmäiselle ideointityöpajalle. Jokainen vierailu on siinänsä meille kokeilu, jonka perusteella teemme prosessin etenemisestä jatkopäätöksiä.

Kokeilemalla kehittämisen prosessissa voidaan erottaa viisi eri vaihetta, joiden välillä liikutaan joustavasti tiedon lisääntyessä projektin edetessä. Tavoite, tarve, kehitettävät ideat, kokeilut sekä lopputulos muodostavat rungon kokeilukulttuuria mukaileville kehittämishankkeille. (Hassi ym. 2015, 53.) Syrjäseudun nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen on meidän itsemme asettama opinnäytetyön tavoite, mutta nuorten kokemat tarpeet ja kehitettävät ideat kuulemme heiltä itseltään.

4.3 Kehittämisprosessin käynnistyminen

Opinnäytetyöprosessimme alkoi, kun otimme yhteyttä Etelä-Savon Liikunta ry:hyn. Halusimme tehdä kehittämistyön nuoriin ja liikkumiseen liittyen, ja meillä oli ESLiin kontakti valmiina aiemman työharjoittelujakson myötä. Saimme alustavasti myöntävän vastauksen tulevalle yhteistyölle sekä muutamia työelämän aihealueita. Ensimmäisen tapaamisen pidimme yhteistyökumppanimme, #Liikkuvamaaseutu –hankkeen projektipäällikön, kanssa. Yhteisen pohdinnan jälkeen kehittämisen kohteeksi osoittautuikin kyseisen hankkeen toimintaympäristö.

Pidimme muutamia palavereja, jotka käsittelivät kehittämisen kohderyhmää, menetelmää sekä tavoitetta. Alustavasti ajattelimme, että tavoitteenamme olisi maaseudun

nuorten osallisuuden lisääminen. Suunnitelmien tarkentuessa päätimme kuitenkin muuttaa osallisuuden käsitteen, ja korvasimme sen vaikuttamismahdollisuuksilla. Näin saimme rajattua tavoitteen konkreettisemmaksi, ja sen myötä menetelmien valitseminen oli helpompaa. Myös käsite maaseutu vaihdettiin syrjäseuduksi, koska se on ajankoh-
taisempi.

Kehittämishankkeen toteutusajaksi määrittelimme marraskuusta 2016 helmikuuhun 2017 välisen ajan. Valitsimme kehittämisympäristöiksi Kangasniemen ja Mäntyharjun nuorisotalot, joihin projektipäällikkö otti yhteyttä ideamme pohjalta. Päätimme kerätä nuorten ideoita osallistavan työpajan avulla, joiden perusteella selviää yhdessä toteutettava kokeilu. Sovimme ensimmäiset vierailukerrat molempiin paikkoihin, jolloin tarkoituksenamme on vain käydä tutustumassa nuoriin ja kerätä heidän unelmiaan oman paikkakuntansa toimintaa koskien. Sovimme myös, että hyödynnämme aivoriihimene-
telmän rakennetta osana toimintaa. Tarkoituksenamme ei ole toteuttaa koko ideointi- ja suunnitteluprosessia kerralla läpi, vaan edetä vierailu kerrallaan.

4.4 Vierailut kehittämisympäristöissä

4.4.1 Nuorisotila Askel

Ensimmäisellä vierailukerralla saavuimme Mäntyharjun nuorisotila Askeleeseen hie-
man ennen paikan aukeamista yläkouluikäisille ja sitä vanhemmille. Paikalla oli vielä neljä 3–6 -luokkalaista nuorta, jotka saivat käyttää tiloja viiteen asti. Vaikka he eivät kuuluneet varsinaisesti kohderyhmäämme, päätimme osallistaa myös heidät omien unelmiensa pohtimiseen. Toimme mukaan ison paperin, johon nuoret saivat vapaasti listata toiveitaan ja ideoitaan Mäntyharjulle. Emme rajanneet ideoita esimerkiksi toteutuskelpoisiksi liikuntalajeiksi, koska aivoriihen mukaisesti unelmointia ei saa alkuvaiheessa rajoittaa.

3-6 -luokkalaiset keksivät paljon ideoita, joista useat eivät kuitenkaan olleet toteutuskelpoisia. Ajattelimme, että vanhemmat nuoret keksisivät esimerkiksi Subwayn, kaupakeskuksen sekä mäkihyppytornin sijasta realistisempia ideoita. Paikalle saapui kahdeksan nuorta, joihin oli huomattavasti vaikeampi saada kontaktia. Suurin osa keskittyi

älypuhelimiansa, mikä teki vuorovaikutuksesta vaikeaa. Pienen keskustelun ja houkutelumme seurauksena yksi nuorista kävi kirjoittamassa ideansa paperiin. Jätimme ideapaperin nuorisotalolle odottamaan seuraavan viikon tapaamista, ja toivoimme sen täyttyvän meidän ollessa poissa.

Pohdimme yhdessä projektipäällikön kanssa, miten saisimme puhelimeen koukussa oleviin nuoriin kontaktin suunnitteluprosessin käynnistämiseksi. Hän keksi, että voisimme käyttää internetissä olevaa tietovisasovellusta nimeltä Kahoot. Teimme lyhyen tietovisan, jonka avulla tavoittaisimme nuorten huomion ja mielenkiinnon. Kysymykset eivät varsinaisesti liittyneet kehittämistyöhömmme, vaan ne olivat esimerkiksi: "Mitä sosiaalista mediaa nuoret käyttävät eniten?" Tämän lisäksi teimme toisen tietovisan, minkä tarkoituksena oli herättää keskustelua nuorten arjesta ja toiveista. Kysymyksissä oli esimerkiksi: "Millaisia harrastusmahdollisuuksia toivoisit Mäntyharjulle?" Lupa-
simme nuorille myös pientä purtavaa tuliaisiksi, tarkoituksena houkutella enemmän heitä paikalle.

Toisella vierailukerralla meitä odotti jopa 17 nuorta Askeleen tiloissa. Tunnelma oli pirteämpi kuin ensimmäisellä kerralla, syynä kenties lupaamamme purtavat ideoinnin tueksi. Ideapaperi oli saanut paljon uutta täytettä, ja osa innostui vielä pienen rohkaistamisen jälkeen täydentämään sitä (kuva 2).

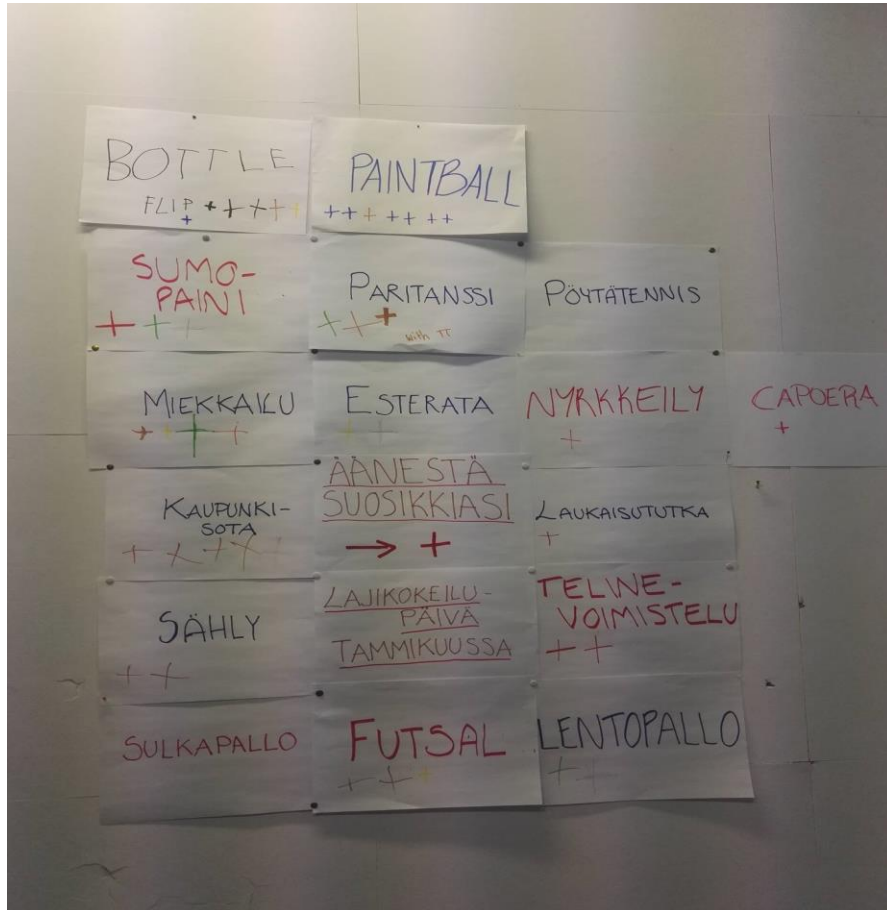

KUVA 3. Kahoot tietovisa nuorisotila Askeleen nuorten kanssa

Olimme valmistautuneet siihen, että kolmannella kerralla voisimme tehdä nuorten kanssa aivoriihimenetelmän mukaisesti äänestyksen parhaista ehdotuksista, ja pohtia niiden toteuttamista. Paikalla oli kuitenkin paljon vähemmän nuoria kuin viimeksi, eikä ilmapiiri ollut yhtä yhtenäinen. Jättämäämme lappuun oli kuitenkin tullut paljon ideoita lisää, mikä oli positiivista. Paikalla olleet nuoret eivät päässeet viimeksi osallistumaan tietovisaan, joten heidän motivoimisensa työskentelyyn ei onnistunut. Kirjasimme aivoriihin tapaan toteutuskelpoiset lajit erillisille A4-papereille, ja laitoimme ne seinälle. Lisäsimme myös ohjelapun, jossa ohjeistettiin nuoria äänestämään omia suosikkilajeja. Kyselimme nuorilta vielä mahdollisia lisäyksiä lajeihin, ja kehotimme äänestämään. Sovimme nuorisotalon ohjaajan kanssa, että nuorille ilmoitetaan seuraavasta vierailupäivästä, jotta saataisiin paljon nuoria paikalle.

Aikatauluongelmista johtuen jouduimme lähtemään Mäntyharjulle jo aikaisin päivällä, mikä vaikeutti nuorten saamista paikalle. Projektimme vuoksi nuorisotila avattiin poikkeuksellisesti tällöin myös vanhemmille kävijöille. Paikalla oli kuitenkin vain muutama ala-asteikäinen, eikä yhtään kohderyhmämme edustajaa. Viimeksi jättämämme äänestyslapput olivat täyttyneet melko niukasti, ottaen huomioon yli kuukauden tauon viime vierailustamme. Eniten ääniä saaneet lajit olivat kaupunkisota, bottle flip, laukaisututka,

paintball sekä sumopaini. Jouduimme hylkäämään kaksi viimeistä ehdotusta käytännön järjestelyiden vuoksi, mutta päätimme lisätä muutaman lisälajin toteutettavaksi. Se oli sinällään harmi, koska lajeista juuri paintball oli saanut selkeästi eniten ääniä. (Kuva 4.)

KUVA 4. Lajikokeilupäivän urheilulajien äänestystulokset

Sovimme nuorisotyöntekijän kanssa tapahtuman toteutuspäiväksi hiihtolomaviikon maanantain, 27.2.2017. Lajikokeilut järjestetään liikuntahalli Kisalan tiloissa, sekä sisäsalissa että ulkona. Kohderyhmäksi tapahtumaan rajasimme 3.-9 –luokkalaiset, jotta kaikki nuorisotilan kohderyhmään kuuluvat lapset ja nuoret pääsevät mukaan. Sovimme myös, että meidän vastuullemme jää tehdä juliste tapahtumasta (liite 1).

Tapahtumapäivänä pakkasimme auton täyteen erilaisia liikuntavälineitä, ja otimme myös Etelä-Savon Liikunta ry:n sporttivaunun välineineen mukaan. Saavuimme paikalle noin tunti ennen tapahtuman alkua, ja järjestelimme paikat valmiiksi. Kisalan liikuntasaliin pystytettiin kaupunkisota-areena, puhallustikka, jousiammunta, frisbeegolf, laukaisututka sekä muutamia muita lajikokeiluita. Ulkotiloissa oli puolestaan mahdol-

lista laskea mäkeä, paistaa makkaraa, kokeilla lumikenkäilyä ja ampua Angry Birds lintuja ritsalla. Tapahtuman alkaessa kello 11 paikalle valui pikkuhiljaa lapsia ja nuoria. Yhteensä kolmetuntisen tapahtuman aikana paikalla kävi noin 40 lasta ja nuorta, joista monet viipyivät paikalla lähes koko ajan. Suosituimpia lajeja olivat kaupunkisota, laukaisututka, puhallustikka ja jousiammunta (kuva 5).

KUVA 5. Jousiammunnan opettelua lajikokeilupäivässä

Tapahtuman yleisilme oli ehdottomasti positiivinen, ja paikalla olleet aikuisetkin antoivat meille hyvää palautetta. Keräsimme tapahtumasta palautetta kyselylomakkeella, ja kaikkien kyselyyn vastanneiden keskuudesta arvottiin yksi voittaja (liite 2). Palkinnoksi hänelle annettiin Etelä-Savon Liikunta ry:n huivi ja suklaapatukka. Saimme palautteen kerättyä enemmistöltä paikalla käyneistä. Kehittämispöytäselityksessämme kannalta harmi oli se, että paikalla käyneet osoittautuivat kaikki alakouluikäisiksi. Pääosin yläasteikäisten nuorten ideoimat lajikokeilut jäivät siis heiltä itseltään kokematta.

4.4.2 Nuorisotila Ottis

Kangasniemelle vasta avattu nuorisotalo Ottis on avoinna nuorille maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin. Myös Ottiksen kohderyhmänä ovat kello viiden jälkeen yläkouluikäiset ja siitä vanhemmat. Nuorisotilalla oli paikalla noin kymmenen nuorta. He istuivat yhdessä keittiössä syöden pizzaa ja juoden energiajuomaa. Vuorovaikutus nuorten kanssa onnistui melko hyvin, ja he vaikuttivat avoimille kehittämissessiamme kohtaan. Nuoria kuitenkin tuli ja meni, joten yhteinen ohjeistus unelmien kirjaamiseen paperille ei onnistunut.

Muutama ehdotus ilmestyi paperille meidän ollessamme paikalla, mutta paperi selvästi kiinnosti useita nuorista. Laskuvarjohyppy, Himoksen reissu ja moottorikelkkailu ovat jo hyviä lähtökohtia oletettaessa, että ideoita syntyy lisää viikon aikana. Yleisesti ottaen, Kangasniemen nuorista jäi positiivisempi ja toiveikkaampi tunne kehittämistyömme kannalta.

Toinen vierailukerta Kangasniemelle ei mennyt odotuksiemme mukaisesti. Olimme menossa paikalliseen kauppaan ostamaan nuorille lupaamamme eväät, kun törmäsimme siellä tuttuihin nuoriin. He kertoivat, että nuorisotalo ei ole auki sairastapauksen vuoksi. Meille asti ei tietoa kuitenkaan ollut tullut, joten jouduimme lähtemään saman tien takaisin Mikkeliin.

Kolmantena vierailukertana aikomuksemme oli jatkaa aivoriihen mukaista ideointia Kahootin ja keskustelun avulla. Nuoria oli suurin piirtein saman verran kuin ensimmäisellä kerralla, reilut kymmenen. Heille olimme myös tuoneet pientä purtavaa, ikään kuin palkkioksi yhteistyöstä kanssamme. Nuorisotyöntekijät olivat pohjustaneet tuloamme joulutorttujen leipomisen merkeissä. Pidimme nuorille tietovisan samoin kysymyksiä kuin Mäntyharjulla. Tämän pohjalta saimme luotua keskustelua mahdollisista aktiviteeteistä tapahtumapäivää ajatellen. Vaihtoehtoja ei Kangasniemellä tullut yhtä monipuolisesti kuin odotimme. Paintball oli yksi suosituimmista toiveista nuorten keskuudessa. Koska järjestämme tapahtuman talvella, niin #Liikkuvamaaseutu hankkeen projekti-päällikkö lupasi toteuttaa sen myöhemmin toukokuussa. Nuorten lopullinen valinta oli pilkkikisat makkaranpaiston ja muun oheisaktiviteetin kera, jonka jälkeen illalla pidettäisiin leffayö. Ideoiden käsittelyn pohjalta mielipide toteutettavasta kokeilusta syntyi yhteisymmärryksessä, joten erillistä äänestysprosessia ei tarvittu.

Yhteisen suunnittelun tuloksena sovimme Ottiksen nuorisotyöntekijän kanssa tapahtuman ajankohdan. Pilkkikisat ja leffayö on tarkoituksena toteuttaa 10.2.2017. Samalla sovimme myös hieman taustajärjestelyjä nuorisotyöntekijän kanssa. Nuorisotyöntekijän vastuulle jäi selvittää elokuvien tilaukset leffayöhön, ja järjestää nuorten kanssa äänestys esitettävistä elokuvista. Meidän vastuullemme tuli mainosjulisteiden tekeminen (liite 3).

Kaiken kaikkiaan vierailusta jäi erittäin positiivinen kuva. Nuoret olivat innokkaita keksimään aktiviteetteja, tosin pienen herättelyn seurauksena. Suunnittelimme tapahtumapäivän organisointia nuorisotyöntekijöiden kanssa. Sovimme myös heidän kanssaan kohderyhmäksi 3.-9 –luokkalaiset. Tällä tavoin saamme mahdollisimman suuren joukon myös Kangasniemeläisiä nuoria aktivoitua tapahtumaamme. Tarkoituksenamme on myös hyödyntää mahdollisimman suurta yhteistyöverkostoa tapahtuman järjestelyissä saadaksemme tapahtumasta monipuolisemman ja näkyvämmän.

Tapahtuman suunnittelu ja järjestelyt sujuivat ongelmitta. Saimme paikalliselta kalastusseuralta sekä ohjaajan että varusteet pilkkikisoja varten. Nuorisotyöntekijä selvitti nuorten elokuvatoiveet koulun kanssa yhteistyössä, ja esitettäväksi valittiin Luokkakokous 2, Ihme otukset ja niiden olinpaikat, The Great Wall ja Arrival. Päätimme järjestää tapahtuman ikään kuin kahdessa osassa koostuen iltapäivän pilkkikisoista ja illalla alkavasta leffayöstä. Leffayö jatkuu aina aamukuuteen asti, ja se on tarkoitettu yli 12 vuotta täyttäneille. Tekemäämme tapahtumajulistetta jaetaan sekä koululle että nuorisotila Ottikseen.

Tapahtumapäivän koittaessa lähdimme kohti Kangasniemeä mukaanamme Etelä-Savon Liikunta ry:n sporttivaunu. Sporttivaunussa oli pilkkikisojen oheistoimintaa varten esimerkiksi lumikengät, nuijasählymailat, palloja sekä stiga. Saavuimme paikalle noin tunti ennen tapahtuman alkua, ja valmistelimme jääalueen aktiviteettaja varten. Toivoimme kauniin sään houkuttelevan nuoria paikalle myös iltapäivämme toimintaan, sillä illan leffayöhön oli ilmoittautunut yli 40 nuorta. Harmiksemme paikalle saapui yhteensä vain neljä nuorta kahden tunnin tapahtuman aikana. Paikalla käyneet kuitenkin pitivät aktiviteeteista, ja pilkkikisan voittajaksi julistettu nuori onnistui nappaamaan kymmenen kalaa. (Kuva 6.)

KUVA 6. Pilkkikisojen oheistoimintaa

Parin tunnin tauon aikana valmistelimme kunnantalon elokuvateatteri –tyyppisen salin nuoria varten. Kun kaikki nuoret olivat saapuneet paikalle, pidimme Kahootilla tekemämme palaute- ja arviointikyselyn (kuva 7). Melkein kaikki paikalla olleet osallistui-
vat, ja tallensimme kyselytulokset tarkempaa analyysiä varten.

KUVA 7. Kahoot -kysely leffayön alkaessa

Olimme etukäteen sopineet, että paikalla olleet nuorisotyöntekijät jäävät koko yöksi nuorten kanssa. Me lähdimme ensimmäisen elokuvan jälkeen seuraavan päivän menojen vuoksi. Yleisesti ottaen tapahtumapäivästä jäi positiivinen kuva, vaikka iltapäivän pilkkikisojen vaisu osallistujamäärä jäikin mietityttämään. Leffayön suuri osallistujamäärä kertoo puolestaan siitä, että kyseinen tapahtuma oli nuorille mieleinen.

4.5 Arviointi

Jatkuva oman toimintamme arviointi kehittämisprosessin aikana osoittautui tärkeäksi elementiksi matkalla kohti nuorten ideoimia kokeiluja. Itsearviointin tarkoituksena on osallistaa kehittämistyön sidosryhmät toimintaan sekä todentaa vaikuttavuus, tehokkuus ja laatu prosessin eri vaiheissa (Sosiaalitaito 2007, 5). Kehittämisprosessissamme arviointi jakautui eri vaiheissa eri osallisten vastuulle. Ideointi- ja suunnitteluvaiheen aikainen arviointi oli meidän vastuullamme, mutta prosessin jälkeisen kokonaisarvioinnin tekisivät nuoret.

Prosessin aikainen itsearviointi mahdollistaa toiminnan uudelleen suuntaamisen tavoitteiden mukaisesti, tekemällä oikeat valinnat oikeaan aikaan (Sosiaalitaito 2007, 5). Ete-

nimme prosessissamme vaihe kerrallaan, ja muutimme käyttämiämme menetelmiä havaintojemme ja kokemustemme perusteella. Kokeilukulttuurin hengen mukaisesti kehittämistyö eteni ilman liikaa suunnittelua toteutukseen asti.

Toteutuksen jälkeen tarkoituksenamme oli kerätä osallistujilta palaute koko yhteisestä prosessistamme. Tällöin haimme vastausta opinnäytetyömme päätavoitteeseen, eli nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisääntymiseen. Tarkoituksenamme oli kuulla nuorten kokemuksia yhteisistä tapaamisistamme, ja samalla selvittää mahdollisia kehittämisehdotuksia. Menetelmänä käytimme itsearviointia, jolloin saamme kokemuksellisen tiedon nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisääntymisestä. Itsearvioinnin tarkoituksena on varmistaa, että kehittämistyössä toteutetaan asetettuja tavoitteita. Tämän lisäksi on tärkeää tuoda kaikkien osallistujien näkemykset ja kokemukset yhteisiksi resursseiksi (Sosiaalitaito 2007, 2).

"Yksittäinen kokeilu on tasan tarkkaan niin hyvä kuin siitä saadun tiedon määrä ja merkityksellisyys" (Hassi ym. 2015, 176). Nuorten kanssa suunnitellun kokeilun jälkeen kerätty palaute ja prosessin kokonaisvaltainen, kriittinen pohdinta, mahdollistavat tulosten hyödyntämisen tulevaisuudessa.

Päädyimme keräämään palautetta molemmista paikoista eri keinoin. Kangasniemen nuorisotila Ottiksen osalta päätimme käyttää jo aiemmin tutuksi tullutta Kahoot -sovellusta hyödyksi. Koska tapahtumapäivä huipentui leffayöhön ja yhteiseen oleskeluun, on palaute tehokkainta kerätä osana illanviettoa. Laadimme kyselyn keskustelun pohjaksi, jossa pääteemoiksi valikoituivat nuorten oma kokemus vaikuttamismahdollisuuksistaan sekä yleisesti että projektimme myötä.

Vastaavasti Mäntyharjun nuorten suunnittelema lajikokeilupäivä vaati palautteen keräämiseen erilaisen tavan. Jotta palaute saataisiin kerättyä mahdollisimman monelta tapahtumassa käyvältä nuorelta, päätimme toteuttaa sen kyselylomakkeen muodossa. Koskimme sen samoista kysymyksistä kuin Kahoot -tietovisan, jotta pystyisimme vertailemaan tuloksia. Järjestimme kyselyihin vastanneille arvonnin, jossa voittajalle oli luvassa yllätyspalkinto.

Koko kehittämisprosessin kannalta toiminnan jälkeinen pohdinta ja arviointi antavat mahdollisuuden uusien toimintatapojen omaksumiselle ja tarpeenmukaiselle muutokselle omassa toiminnassa (Sosiaalitalo 2007, 2). Nuoret voivat muodostaa keskuudestaan ryhmän, joka ottaa vastuulleen erilaisten kokeilujen toteuttamisen myös tulevaisuudessa. Nuorisotalojen ohjaajat voivat jatkossa toimia nuorten ideoinnin innostajana, ja toimia yhteyshenkilöinä #Liikkuvamaaseutu –hankkeessa.

5 TULOKSET JA POHDINTA

5.1 Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisääntyminen kehittämisprosessissa

Kehittämisprosessissamme osallistimme nuoret oman lähiympäristönsä kehittämiseen kokeilevan työotteen avulla. Opinnäytetyömme tavoitteena oli näin lisätä nuorten omaa kokemusta vaikuttamismahdollisuuksiensa lisääntymisestä. Pyrimme selvittämään nuorten kokemuksia sekä havainnoimalla että jakamiemme palautekyselyjen perusteella. Kyselyt pitivät sisällään nuorten mielipiteitä oman alueensa toiminnasta, sen kehittämismahdollisuuksista sekä omasta kiinnostuksesta sitä kohtaan. Käytimme tulosten tarkastelussa menetelmänä aineistolähtöistä analyysia. Tulokset olivat molemmissa kehittämisympäristöissä hyvinkin erilaiset, mutta vähintään yhtä antoisat.

Mäntyharjulla työskennellessämme nuorten kanssa jouduimme näkemään vaivaa heidän mielipiteidensä ja ideoidensa esille tuomisessa. Kokeileva työottemme korostui, kun sovelsimme jo suunniteltuja toimintoja lähes joka vierailulla. Saimme kuitenkin kootuksi ideoista hyvin toteutuneen lajikoetilupäivän Kisalan urheiluhallilla. Prosessissa nuorten mukana olo näkyi vain kokeilun suunnitteluvaiheessa, sillä suunnittelussa mukana olleita nuoria ei ilmestynyt tapahtumaan ollenkaan.

Lajikoetilupäivään osallistui noin 40 nuorta, jotka olivat suurimmaksi osaksi alakouluikäisiä. Saimme palautteen tapahtumasta 24 osallistujalta kyselylomakkeella. Lähes kaikki vastanneista olivat sitä mieltä, että tapahtuma oli heille mieleinen. 42 prosenttia vastanneista puolestaan koki, ettei voi vaikuttaa millään tavalla Mäntyharjulla. Sama määrä nuoria oli kuitenkin halukkaita pääsemään jatkossa mukaan samankaltaisten tapahtumien ideointiin. Toisaalta, hieman yli puolet vastanneista ajatteli, että nuorisotalon tai –valtuuston kautta he voisivat päästä parhaiten vaikuttamaan oman kuntansa asioi-

hin. Tulokset osoittavat, että kokeilukulttuurin mukaiselle ideoinnille on tarvetta. Suurimmalla osalla lapsista ja nuorista on ideoita jaettavanaan, mutta sopivan vaikuttamiskanavan puuttuessa ne jäävät kuulematta.

Kangasniemellä kehittämisprosessimme eteni hieman nopeammin, koska nuoret olivat avoimia ja kiinnostuneita yhteistyöstä. Ensimmäisestä tapaamisesta lähtien ilmapiiri nuorisotalolla oli ideoinnille otollisempi, joten prosessi eteni nopeammin. Yhteistyö nuorten sekä nuorisotyöntekijän kanssa sujui hyvin siihen nähden, että asioita sovittiin ja tehtiin osaltaan etätyöskentelynä. Moniammatillinen yhteistyö on tärkeää nuorten kanssa tehtävässä ideoinnissa, jotta uudet ja erilaisetkin ideat saadaan toteutettua. Nuorten ideoima tapahtumapäivä piti sisällään pilkkikisat ja leffayön, joihin molempiin tarvittiin ulkopuolisia palvelun tarjoajia.

Paikalle leffayöhön saapui 47 nuorta. Kahootilla tehtyyn palautekyselyyn saimme vastaukset 37 nuorelta. Heistä 12 oli ollut nuorisotalolla mukana tapahtuman ideoinnissa ja suunnittelussa. Näistä nuorista suurin osa koki omien vaikuttamismahdollisuuksiensa lisääntyneet prosessin myötä. Prosentuaalisesti 41 prosenttia vastanneista haluaisi kuitenkin jatkossa päästä mukaan alueensa toiminnan ideointiin. Huolestuttavaa kuitenkin oli, että 65 prosenttia nuorista ei koe voivansa vaikuttaa Kangasniemellä ollenkaan. Noin joka neljännes vastanneista kokee voivansa vaikuttaa joko nuorisovaltuuston tai oppilaskunnan avulla. Näin ollen voimme todeta, että kehittämisprosessimme oli alueen nuorten kannalta olennainen ja tärkeä. Ristiriitaa kuitenkin herättää omien ideoiden toteutuminen ja siihen osallistuminen, esimerkkinä aamupäivän pilkkikisojen muutama osallistuja.

5.2 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyömme tavoite oli vastata sekä yhteiskunnalliseen että alueelliseen huoleen nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämisestä. Samalla pyrimme myös hyödyntämään osallistavaa kokeilukulttuuria menetelmänä nuorten aktivoimisessa. Keräämämme palautteen perusteella suurin osa niistä nuorista, jotka osallistuivat ideointiin, kokivat vaikuttamismahdollsuuutensa lisääntyneen prosessin myötä. Suurin osa tapahtumiin osallistuneista nuorista eivät kuitenkaan olleet itse ideoimassa toimintaa, joten opinnäytetyömme päätavoite ei täysin täyttynyt. Enemmistö vastanneista oli sitä mieltä,

ettei pääse vaikuttamaan alueensa toimintaan millään tavalla. Tästä huolimatta halu vaikuttaa nousi esiin lähes puolella kyselyihin vastanneista nuorista.

Kehittämisprosessimme osoitti, että nuoria osallistavalle toiminnalle on syrjäseuduilla tarvetta. Kokeiluun perustuva kehittäminen on hyödyllinen työkalu nuorten kanssa toimiessa. Nuorten osallistaminen vaatii kärsivällisyyttä ja erilaisten menetelmien käyttämistä, jotta heidät saadaan motivoitumaan kehittämisprosessiin. Vaikuttamiskanavat tuntuvat rajoittuvan yhä poliittisiin tai oppilaitoslähtöisiin yhteisöihin, eikä muita keinoja nuorten keskuudessa tunneta. Syrjäseuduilla vähäinen palvelutarjonta näkyi prosessissamme nuorten esittämissä toiveissa ja unelmissa. Nuorten aktiivisuus toiminnan ideointiin ja suunnitteluun oli heikkoa, eikä se tukenut osallistumista tapahtumiin.

Vuoden 2013 Nuorisobarometrin tuloksissa selvisi, että suurin osa nuorista koki vaikuttamismahdollisuutensa hyvinä omaan elämään liittyvissä asioissa. Tästä huolimatta vain joka kymmenes vastaajista koki voivansa vaikuttaa edes jokseenkin oman asuinkuntansa päätöksentekoon. (Myllyniemi 2013, 43.) Molemmissa kehittämissympäristöissämme kävi ilmi, että merkittävä osa nuorista ei koe voivansa vaikuttaa omaan lähiympäristöönsä millään tavalla. Syynä voi olla yksinkertaisesti vaikuttamisympäristöjen ja mahdollisuuksien puuttuminen omalta alueelta. Juuri tähän haasteeseen pyrimme kehittämisprosessissamme vastaamaan.

Nuorisobarometrissa käy myös ilmi, että aktiivinen toiminta nuorisovaltuustossa tai järjestössä pidetään tehokkaana vaikuttamisen tapana. Tästä huolimatta osallistuminen näihin vaikuttamiskanaviin on suhteellisen vähäistä. (Myllyniemi 2013, 26.) Nuorisovaltuustojen ja nuorisotalon kautta vaikuttaminen näkyi joka toisen kangasniemeläisen nuoren vastauksissa, kun taas Mäntyharjulla vain joka neljäs. Nuoret eivät välttämättä ole tietoisia nuorisovaltuustojen ja järjestöjen ulkopuolisista vaikuttamismahdollisuuksista, jos niitä ei ole oman kunnan alueella tarjolla.

Nuorten innostuminen oman kuntansa vaikuttamisympäristöihin ei ole itsestäänselvyys. Osallistumisen ja vaikuttamisen oikeutta ei koeta perustarpeeksi, siihen ei ole totuttu ja sitä ei kaivata. (Gretschel 2002, 186.) Yksi mielestämme tärkeimmistä opinnäytetyösämme esiin nousseista tuloksista oli kuitenkin nuorten halu päästä jatkossa vaikuttamaan alueensa toimintaan. Kyseinen tulos vaikuttaa tosin ristiriitaiselta näkemäämme

ja kokemaamme verrattuna. Nuorten kohtaaminen, aktivoiminen ja osallistaminen vaativat meiltä yllättävän paljon. Edellä mainittu tulos nuorten suusta kuultuna teki kuitenkin työstämme sen arvoista.

Myös Nuorten paneelin (2011, 10) vastauksista käy ilmi, että nuorten halu vaikuttaa niin yhteiskunnallisiin kuin koulun ja kotikunnan asioihin oli suuri. Nuorilla ei kuitenkaan ole käytännössä lainkaan vaikuttamismahdollisuuksia, mikä koetaan nuorten keskuudessa turhauttavaksi. Nuoret toivovat, että päätöksentekijät kuuntelisivat heitä aidosti ja osaisivat asettua kansalaisten asemaan paremmin. (Nuorten paneeli 2011, 10.) Nuorten passiivinen osallistuminen kehittämissuostamme myötä tarjoutuneeseen vaikuttamiskanavaan kertoo mielestämme heidän tottumuksistaan. Yleinen käsitys nuorten keskuudessa saattaa olla se, ettei vaikuttaminen ole vapaa-ajan ympäristöissä mahdollista. Muutos aiheuttaa lähes aina vastarintaa, ja uudet asiat voivat tuntua epämieluisilta. Nuorten aiemmat kokemukset heidän omista vaikuttamismahdollisuuksistaan voivat myös olla niin heikot, että luottamuksen rakentaminen on vaikeaa.

Alueelliset erot nuorten keskuudessa ovat pieniä, kun tarkastellaan mahdollisuuksia vaikuttaa omaa elämäänsä koskevissa asioissa. On kuitenkin havaittavissa, että maaseutu- maisissa kunnissa asuvat nuoret kokevat mahdollisuutensa pienemmiksi verrattuna pääkaupunkiseudun ja kaupunkimaisten kuntien nuoriin. (Nuorten paneeli 2011, 10.) Syrjäseuduilla voi olla heikompi palveluntarjonta, pienemmät resurssit ja vähäisemmät vaikuttamiskanavat. Tämän vuoksi nuoria osallistava, monialaista yhteistyötä hyödyntävä kokeilukulttuuri on hyödyllinen menetelmä vaikuttamisympäristöissä käytettäväksi.

Vaikuttamisympäristöinä olivat nuorisotalot, jotka ovat nuorille heidän vapaa-aikansa kuuluvia tiloja. Nuoret käyvät siellä vapaaehtoisesti, jokainen omien motiivien vuoksi. Havaintojemme ja kyselytulosten myötä meille heräsi kysymys nuorten vaikuttamishalun ympäristöriippuvuudesta. Osaan nuorista oli erittäin vaikeaa saada edes kontaktia, puhumattakaan heidän osallistamisesta ideointiin. Ovatko kaikki vaikuttamishaluiset nuoret jo mukana jossain vaikuttamiskanavassa? Gretscher (2002, 187) kuitenkin toteaa, että kunnan tarjoamat vaikuttamismahdollisuudet, kuten nuorisovaltuustot, saattavat tuntua nuorista liian kaukaiselle, vaikealle ja paljon aktiivisuutta vaativille. Nuoret saattavat myös luulla, että esimerkiksi kunnanvaltuustossa ei päätetä tavallisten ihmisten asioista.

Toteutettujen kokeilujen myötä saimme luotua syrjäseudun nuorille uudenlaista, heidän ideoimaansa toimintaa. Vaikka prosessi ei edennyt odottamallamme tavalla, tulos oli nuorille mieleinen. Vaikka alku nuorten kanssa vaikutti jopa epätoivoiselle, pienen herättelyn ja aktivoinnin jälkeen onnistuimme tekemään yhteistyötä heidän kanssaan. Gretschelin (2002, 187) mukaan nuorille tulee tarjota vaikuttamismahdollisuuksia aluksi kädestä pitäen. Tällöin ideoinnin, suunnittelun ja toteutuksen motiivina toimii kaikki nuorten kertomat positiiviset elämykset edellisistä vaikuttamistoimista.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (2017) mukaan suora vaikuttaminen tapahtuu lasten ja nuorten omissa vaikuttamisympäristöissä ja palveluissa. Opinnäytetyössämme pyrimme lisäämään suoran vaikuttamisen mahdollisuuksia nuorten vapaa-ajan ympäristöissä. Mielestämme vaikuttamisen pitäisi olla luontainen osa lasten ja nuorten elämää, joten mahdollisuus siihen pitäisi järjestää kaikissa nuorten luontaisissa ympäristöissä. Jotta nuoret saadaan osaksi kunnan ja yhteiskunnan vaikuttavaa osaa, täytyy se tehdä varhaiskasvatuksesta lähtien mahdolliseksi.

5.3 Kehittämisprosessin arviointi

Tieto nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisääntymisestä oli kiinni siitä osallistuvatko he itse ideoimaansa tapahtumaan. Koska osallistuminen oli molemmissa kehittämisympäristöissä heikkoa, heijastui se suoraan palautteeseen. Osallistumisen heikkouteen vaikuttavia tekijöitä ovat voineet olla esimerkiksi päällekkäiset menot, oma kiinnostus valittua toimintaa kohtaan ja tapahtuman heikko markkinointi. Vaikka molemmat tapahtumat keräsivät paikalle paljon nuoria, huolta herättää ideointi- ja suunnitteluvaiheisiin osallistuneiden nuorten passiivisuus.

Voimme kuitenkin todeta, että toisessa kehittämisympäristössä suurin osa tapahtuman ideoinnissa mukana olleista nuorista koki päässeensä vaikuttamaan alueensa toimintaan. Opinnäytetyömme päätavoitteen lisäksi pyrimme kuitenkin myös vaikuttamaan nuorten vapaa-ajan palveluiden puutteisiin. Syrjäseutu ympäristö näkyi kehittämissessämme mielestämme eniten nuorten keksimissä unelmissa ja ideoissa, joita keräsimme ensimmäisen vierailumme aikana. Monet kaupalliset palvelut, kuten Hesburger tai kauppakeskus tuntuivat kiinnostavan nuoria enemmän kuin esimerkiksi alueen

liikuntamahdollisuuksien puutteet. Aktiivista elämää tukevissa nuorten toiveissa näkyi paljon hieman harvinaisempia liikuntalajeja, joita alueella ei ole saatavilla.

Arvioimme osallistavaa kokeilutoimintaa kehitysprosessimme työotteena nuorten kanssa SWOT-analyysin avulla. Quastin (2013) mukaan nelikenttäanalyysin avulla pystytään arvioimaan toiminnan vahvuuksia, mahdollisuuksia, heikkouksia ja uhkia. Tämän kautta on mahdollista oppia sekä itsestä että toiminnan ympäristöstä enemmän. (Quast, 2013.) Analyysin avulla pääsemme tarkastelemaan kriittisesti valitsemamme toimintatavan onnistumista sekä mahdollisia kehittämisehdotuksia.

Koimme osallistavan kokeilutoiminnan vahvuuksina nuorisolähtöisen ideoinnin ja toteutuksen, sillä lopulliset tapahtumat syntyivät nuorten omien mielipiteiden kautta. Selkeänä vahvuutena näimme myös menetelmän tarjoaman mahdollisuuden matalan kynnyksen vaikuttamisväylään, ja sen kautta oman paikkakuntansa toiminnan ideointiin. Tapahtumien monipuolisen toteutuksen mahdollisti monialainen yhteistyö eri tahojen välillä. Sen myötä tapahtumat vaativat vain vähäiset resurssit, mikä on myös hyvä huomioida osallistavan kokeilutoiminnan vahvuutena.

Kehittämisprosessimme heikkouksia olivat tapahtumapäivien huonosti toteutunut markkinointi sekä kommunikointi nuorisotyöntekijöiden ja meidän välillä. Myös nuorten heikon osallistumisen ja sitoutumisen kokeilutoimintaamme kohtaan voi lukea prosessimme heikkouksiksi. Sovimme Mäntyharjulla nuorisotyöntekijän kanssa, että he luovat lajikokeilupäivästä tapahtuman Facebookiin yhdessä TET-opiskelijoiden kanssa. Tätä ei kuitenkaan missään vaiheessa tapahtunut. Tapahtumien mainostaminen sosiaalisessa mediassa olisi voinut tuoda lisää näkyvyyttä, jonka kautta nuoria olisi saapunut paikalle mahdollisesti useampia.

Mahdollisuuksina näimme kokeilevan kehittämisen kautta nopeasti syntyvän uuden toiminnan, toiminnan jatkuvuuden ja hyödynnettävyyden tulevaisuudessa sekä motivoinnin osallistumiseen nuorten omien ideoiden kautta. Prosessimme uhkiksi olisivat voineet muodostua nuorten täysi osallistumattomuus toimintaan sekä heidän keksimien ideoiden mahdoton toteuttaminen.

Kehittämisprosessimme tuki myös omaa ammatillista kasvuamme, ja antoi uusia näkökulmia nuorten kanssa työskentelyyn. Huomasimme, että nuorten osallistaminen oli paljon vaikeampaa kuin luulimme. Passiivinen perusolemus ja vähäinen kävijämäärä pakottivat meidät soveltamaan valitsemiamme menetelmiä. Ennen prosessin alkua ajattelimme, että saisimme nuorten ideoinnin ja suunnittelun läpi nopeammin työpajaa hyödyntäen. Jouduimme kuitenkin pilkkomaan ideointia ja aivoriihimenetelmän soveltamista pienempiin osiin. Myös yhteistyö nuorisotyöntekijöiden kanssa opetti meille uutta projektityöskentelystä. Tiedon kulku oli ajoittain hankalaa, ja kaikki yhdessä sovitut asiat eivät tulleet toteutetuksi. Monialaisen yhteistyön hyödyntäminen edellyttää selkeää roolien ja tehtävien jakamista. Kaikkien mukana olevien täytyy olla ajan tasalla, jotta työskentely etenee mahdollisimman sujuvasti.

Valitsemamme menetelmät auttoivat prosessin etenemisessä, mutta nuorten osallistuminen ja sitoutuminen jäivät toivottua pienemmäksi. Pyrimme sitouttamaan nuoret omien ideoidensa toteuttamiseen tapahtumia valmistelevilla tehtävillä, mutta ne jäivät osaltaan toteuttamatta. Kangasniemellä nuoret äänestivät haluamansa elokuvat, mikä selvästi tuki heidän osallistumisestaan itse tapahtumaan. Mäntyharjulla Facebook-tapahtuma jäi puolestaan luomatta, mikä varmasti vaikutti yläasteikäisten nuorten heikkoon osallistumiseen. Prosessin aikana olisimme voineet varmistaa yhteistyökumppaneiden vastuulle jääneiden asioiden etenemistä tarkemmin, jotta ne olisivat tulleet tehdyiksi. Sekä ideointi- että toteutuspäivien tehokkaampi markkinointi nuorille olisi todennäköisesti lisännyt heidän aktiivisuutta.

Kokeileva kehittäminen työotteena nuorten kanssa pitää siis sisällään sekä heikkouksia että vahvuuksia. Koemme kuitenkin, että valitsemissamme kehittämisympäristöissämme sen hyödyntäminen oli tarpeellista. Erilaisten osallistavien menetelmien yhdistäminen kokeilujen ideointiin on edellytys toiminnan etenemiselle. Vaikka jouduimmekin soveltamaan aivoriihimenetelmää omaan toimintaamme sopivaksi, ilman sitä ideointi ja eteneminen kohti kokeilua olisi luultavasti hidastunut entisestään. Rauhallinen eteneminen prosessin aikana ja useat vierailut nuorisotiloilla antoivat nuorille tilaa. Koska työtapana oli nuorille uusi, koimme tämän edellytykseksi prosessimme etenemiselle. Kun käsitys ideointityöpajasta ja omien mielipiteiden jakamisesta yhteisen toiminnan hyväksi on nuorille tuttu, sujuu työskentely luultavasti tehokkaammin.

5.3 Nuoria osallistavan kokeilun jatkuvuus

Nuorten vapaa-ajan puutteet eivät yhdestä kokeilusta pysyvästi parane. Tarkoituksenamme oli kuitenkin todistaa, että nuorten ottaminen mukaan päätöksentekoon mahdollistaa heidän arkensa elävöittämisen. Yhteiskunnalliset strategiat ja tavoitteet tukevat tätä väitettä, mutta nuorisolähtöisiä työkaluja sen toteuttamiseen tarvitaan lisää. Kehittämisprosessimme toimi esimerkkinä osallistavan kokeilun hyödyntämisestä nuorten kanssa. Prosessimme aikana luotuja verkostoja hyödynnetään myös #Liikkuvamaaseutu hankkeen tulevaisuudessa.

Prosessin myötä osa syrjäseudun nuorista sai kokemuksen omien vaikuttamismahdollisuuksien lisääntymisestä. Toimintatapamme hyödyntäminen jatkossa on tärkeää, jotta työmme tulokset eivät mene hukkaan. Mukana olleiden nuorten kokemuksia täytyy lisätä ja vahvistaa, ja pyrkiä tavoittamaan yhä useampi alueen nuorista. Vaikuttamismahdollisuuksien lisäämisessä syrjäseutualueilla kannattaa hyödyntää palvelutarjonnan vähäisyyttä. Nuorille vapaa-aika on merkityksellinen osa elämää, johon tulisi kunnallisella tasolla panostaa. Kokeilutoiminnan hyöty saadaan parhaiten irti, kun tehdyistä kokeiluista opitaan. Kokeilut ovat pieniä askeleita kohti isompia ja pysyviä toimintakulttuurin muutoksia.

Hankkeen sisällä tehdyt kokeilut maaseutualueilla ovat synnyttäneet verkostoja, jotka voivat hyödyntää toimintamallia omassa toiminnassaan myös tulevaisuudessa. Kehittämisympäristöinäimme toimineet nuorisotilat voivat nyt nuorisotyöntekijöiden johdolla jatkaa kokeilutoimintaa. Prosessimme aikana sovittiin jo alustavasta kesän 2017 yhteistyöstä hankkeen ja nuorisotyöntekijöiden välillä. Etelä-Savon Liikunta ry tulee olemaan mukana Mikkelin lähikuntien aktivoimisessa tulevaisuudessakin, muutenkin kuin #Liikkuvamaaseutu hankkeen kautta. Hankkeen aikana luotujen uusien yhteistyöverkostojen avulla toimintaa pystytään laajentamaan myös nuorisosektorille. Hankkeen toimintatapana oleva kokeilukulttuuri antaa uutta näkökulmaa asukkaiden liikuttamiseen. Kohderyhmälähtöinen ideointi ja suunnittelu takaavat heille mieluisan toiminnan syntymisen.

Opinnäytetyömme tulokset tukivat aiempia tutkimustuloksia nuorten vaikuttamismahdollisuuksista, niiden tiedostamisesta ja nuorten omasta halusta vaikuttaa. Yhteiskunnallinen huoli nuorten osallistamisesta päätöksentekoon kasvaa jatkuvasti. Kuka siitä ottaa vastuun? Kehittämisprosessimme perusteella nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen heidän vapaa-ajan ympäristöissään on haastavaa heikon motivaation vuoksi. Osallistaminen vaatii uusia kokeiluja, kärsivällisyyttä ja toimintatapojen muuttamista.

Vuoden 2010 peruspalvelujen arvioinnin mukaan vain vajaat 30 prosenttia kunnista on huomionnut lasten ja nuorten osallistumisen osana kuntastrategiaansa (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017). Tämä on mielestämme seikka, johon täytyy puuttua. Ilman konkreettisia toimenpide-ehdotuksia ja kuntakohtaisia tehtäviä nuorten osallistaminen ei ole kenenkään vastuulla. Jos nuorten kaikkia vaikuttamiskeinoja ei ole määritelty kunnan strategisella tasolla, ei voida myöskään olettaa nuorten aktiivista osallistumista paikalliseen päätöksentekoon. Kaikille tulisi keksiä mieleinen keino saada äänensä kuuluviin. Tästä innovatiivinen esimerkki on kehittämissessimme työotteena käytetty kokeilu.

Nuorisotyön rooli nuorten oikeuksien ajajana on keskeinen. Näemmekin nuorisotyöntekijät potentiaalisina suunnan näyttäjinä nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämisessä. Osallistavat kokeilut nuorten kanssa ovat tehokas ja työntekijälle suhteellisen helppo tapa kuulla heidän toiveita ja ehdotuksiaan. Kokeileva kehittäminen noudattaa myös matalan kynnyksen toimintaa, joka on yksi nuorisotyön pääperiaatteista. Nuorisotyötä tehdään nykyään myös kouluissa, mikä mahdollistaa vaikuttamiskanavan luomisen nuorisotyöntekijän ja oppilaiden välille. Nuorisotyöllä on mahdollisuus nostaa nuorten ääni esiin yhteiskunnan eri rakenteissa.

Nuorten vaikuttamista on tutkittu pääosin poliittisesta näkökulmasta. Meidän näkökulmastamme olisi tärkeää kerätä tietoa nuorten vaikuttamismahdollisuuksista ja -halusta myös eri ympäristöissä. Tutkimuksissa tulisi huomioida myös syrjäseudut, jotta jokaisen nuoren mielipide tulisi kuulluksi. Tieto nuorten tarpeista ja kokemuksista helpottaa kunnallisten strategioiden ja tavoitteiden luomista, ja tukee nuorten hyvinvointia. Yhteiskunta tarvitsee oikeat narut mistä vedellä, jotta nuorista saadaan kasvatettua aktiivisia ja vaikuttavia kansalaisia. Kehittämissessimme kaltainen toiminta antaa tietoa

nuorten tarpeista ja vastaa niihin. Kokeileva kehittäminen on siis tehokas tapa edistää myös syrjäseudun nuorten vaikuttamismahdollisuuksia.

#Liikkuvamaaseutu -hanke on hyvä esimerkki syrjäseutualueiden aktivoimisesta ja virkistämisestä. Hankkeen mukaista matalan kynnyksen toimintaa ja kohderyhmälähtöistä ideointia tulisi hyödyntää myös nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämisessä. Hankkeen projektipäällikkö hyödyntää muodostamiamme yhteistyöverkkoja tulevaisuudessa, ja jatkaa nuorten osallistamista eri alueiden toiminnan ideointiin. Nuoret tarvitsevat aluksi kädestä pitäen ohjastusta heille vieraaseen asiaan, monipuolisiin vaikuttamisympäristöihin ja -menetelmiin. Se kuitenkin vaatii kasvattajilta toimintatapojen uudistamista ja kärsivällisyyttä, sillä suuret muutokset eivät tapahdu hetkessä. Yhteistyön voimin yhteiskunta pystyy kasvattamaan nuorista aktiivisia kansalaisia, jotka ovat päässeet kasvamaan vaikutusvaltaisessa ympäristössä.

LÄHTEET

Aluehallintovirasto 2011. Aluehallintovirastojen keskeiset arviot peruspalveluiden tilasta 2010. PDF-dokumentti. <https://www.avi.fi/documents/10191/57012/AVI+peruspalvelut+2010LR.pdf/aac78855-3927-47a8-9d32-54960207f132>. Ei päivitystietoa. Luettu 12.4.2017.

Armila, P. 2016. Mukaan matkojenkin päästä? Kilometrien kirot ja mahdollisuuksien tasa-arvo. PDF-dokumentti. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/tiedotot/nakokulma18_nuoruus_hallitusohjelmassa_syrjaseutujen_nuoret.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 7.10.2016.

Bernelius, V. 2014. Nuorten elämismailmat eriytyvät alueellisesti: Kaksi puheenvuoroa kaupungista ja maaseudulta. Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta. Blogi-kirjoitus. <https://tietoanuorista.fi/nuorten-elamismailmat-eriytyvat-alueellisest-kaksi-puheenvuoroa-kaupungista-ja-maaseudulta/>. Ei päivitystietoa. Luettu 7.10.2016

Eskelinen, T., Gretschel, A., Kiilakoski, T., Kiili, J., Korpinen, S., Lundbom, P., Matties, A. L., Mäntylä, N., Niemi, R., Nivala, E., Ryyänen, A. ja Tasanko, P. 2012. Kunnallinen päätöksenteko. Teoksessa Gretschel, A. & Kiilakoski, T. (toim.). Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 35-94.

Eriksson, S. 2015a. Yksilön vai järjestelmän ehdoilla? Syrjäseutujen nuorten palvelut kansainvälisten suuntausten valossa. Teoksessa Haapala A., (2015). Kestävää hyvinvointia kehittämässä, 167-173. Painoalan vuosijulkaisu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-588-537-1>. Ei päivitystietoa. Luettu 12.10.2016.

Eriksson, S. 2015b. Toimivatko Itä-Suomen kuntien palvelut nuorten näkökulmasta? Teoksessa Eriksson, S. (toim.). "On hyvä, että täällä edes jotain on" -Nuorten näkemykset Itä-Suomen palveluista. Tammerprint, 4-5. PDF-dokumentti. http://www.mamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/mamk/embeds/mamkwwwstructure/24821_Juvenia_nuorisopuntari_2015_julkaisu.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 21.10.2016.

Eriksson, S. 2015c. Julkisen sektorin palvelut ja viranomaispalvelut. Teoksessa Eriksson, S. (toim.). "On hyvä, että täällä edes jotain on" -Nuorten näkemykset Itä-Suomen palveluista. Tammerprint, 8-19. PDF-dokumentti. http://www.mamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/mamk/embeds/mamkwwwstructure/24821_Juvenia_nuorisopuntari_2015_julkaisu.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 21.10.2016.

Fedotoff, J. 2016. Milloin palvelu on lähipalvelu? - Saatavuuden ja saavutettavuuden määrittelyä. Teoksessa Fedotoff, J., Leppäkari, H. ja Timonen, P. (toim.). Koordinaatit nuorten tieto- ja neuvontatyöhön. Suuntaviivoja ammatilliseen osaamiseen. Oulu: Koordinaatti – Nuorten tieto- ja kehittämiskeskus, 49-58. PDF-dokumentti.

<http://www.koordinaatti.fi/sites/default/files/koordinaatit-nuortentietojaneuvontatyohon.pdf>. Ei päivitystietoa. Luettu 13.10.2016.

Franke, M. & Mennella, M. 2017. Faktatietoja Euroopan unionista. http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/fi/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.13.5.html. Ei päivitystietoa. Luettu 3.3.2017.

Gretchel, A. 2002. Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Gretchel, A. 2007. Nuori – ei asiakkaaksi, vaan vaikuttamaan nuorisotyön keinoin. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.). Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 243-262.

Gretchel, A. 2008. Keskustelutilaisuudet ja niitä koskeva palaute. Teoksessa Gretchel, A. (toim.). Nuorten vaikutusmahdollisuuksien arviointi 2008, 32-92. PDF-dokumentti. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/kasikirja.pdf>. Ei päivitystietoa. Luettu 3.3.2017.

Harinen, P. 2014. Nuorten elämismaailmat eriytyvät alueellisesti: Kaksi puheenvuoroa kaupungista ja maaseudulta. Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta. Blogi. <https://tietoanuorista.fi/nuorten-elamismaailmat-eriytyvat-alueellisest-kaksi-puheenvuoroa-kaaupungista-ja-maaseudulta/>. Ei päivitystietoa. Luettu 7.10.2016

Hassi, L., Paju, S., Maila, R. 2015. Kehitä kokeillen. Helsinki: Talentum Media Oy.

Ilvonen, A. 2006. Miten vaikutan? Kansalaistoimijan vaikuttamisopas. Vantaa: Opin-
totoiminnan keskusliitto ry.

Komonen, K. 2009. Nuorten aktiivisen kansalaisuuden edistäminen ja koulun kansalaiskasvatus. Teoksessa Hokkanen, L. (toim.). Vaikuttavaa! Nuoret kansalaisvaikuttamisesn kentillä. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu 2009, 46-69.

Kuosmanen, S. 2009. Kuulemista ja vaikuttamista edistävät tekijät nuorten kirjoittamien eläytymistarinoiden valossa. Teoksessa Hokkanen, L. (toim.). Vaikuttavaa! Nuoret kansalaisvaikuttamisesn kentillä. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu 2009, 116-128.

Liikanen, V. 2015. Järjestöjen tarjoamat liikunta- ja kulttuuripalvelut suosittuja-tapah-
tunmia ja vaikuttamistoimintaa kaivataan lisää. Teoksessa Eriksson, S. (toim.). "On
hyvä, että täällä edes jotain on" -Nuorten näkemykset Itä-Suomen palveluista, 8-19.
PDF- dokumentti. http://www.mamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/mamk/embeds/mamkwwwstructure/24821_Juvenia_nuorisopuntari_2015_julkaisu.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 21.10.2016.

Myllyniemi, S. 2008. Mitä kuuluu? Nuorisobarometri 2008. PDF-dokumentti. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/barometrit/liitteet/Nuorisobarometri2008.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 23.11.2016.

Myllyniemi, S. 2009. Aika vapaalla. Nuorten vapaa-aikatutkimus 2009. PDF-dokumentti. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/3Aika_vapaalla_-_Nuorten_vapaa-aikatutkimus_2009.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 18.4.2017.

Myllyniemi, S. 2013. Vaikuttava osa. Nuorisobarometri 2013. PDF-dokumentti. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2014/02/Nuorisobarometri_2013_low-res1.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 6.3.2017.

Mäntylä, N. 2011. Lasten ja nuorten osallistumisen oikeudelliset ongelmat. Teoksessa Mäntylä, N. (toim.) Lapset ja nuoret yhteiskunnan toimijoina, 21–34. PDF-dokumentti. Vaasa: Vaasan yliopisto. http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-379-0.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 11.4.2017.

Nuorisolaki 21.12.2016/1285.

Nuorten paneeli 2011. Nuoret ovat nykypäivä ja tulevaisuus. PDF-dokumentti. https://www.edilex.fi/julkaisuja_internetissa/7809. Ei päivitystietoa. Luettu 17.3.2017.

Ojasalo, K, Moilanen, T, Ritalahti, J 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma pro Oy.

Ojala, L. 2014. Lasten ja nuorten uusi paikallisuus. Toimintamuodot Kemissä, Kemi-järvellä ja Rovaniemellä vuonna 2013. PDF-dokumentti. http://www.nuorisotutkimus-seura.fi/images/julkaisuja/flojt_anu.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 13.10.2016.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015. PDF-dokumentti. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf?lang=fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 18.11.2016.

Oxfam 2016. Nuoret ja epätasa-arvoisuus. PDF-dokumentti. https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/file_attachments/bp-youth-inequality-global-120816-en_0.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 24.4.2017.

Parta, A. 2015. #Liikkuvamaaseutu. Maaseudun liikuntaa kokeilukulttuurin keinoin. Julkaisematon hankesuunnitelma. Mikkeli: Etelä-Savon Liikunta ry.

Partanen, Johannes 2013. Tiimivalmentajan parhaat työkalut. Jyväskylä: Partus.

Pekkala, Jukka 2016. Unelmat liikkeelle. Työpajamalli. Julkaisematon PDF-dokumentti. Ei päivitystietoa. Luettu 25.10.2016.

Penttinen, P. 2015. Vaikuttaa vai ei – Voinko vaikuttaa käyttämiini palveluihin? Teoksessa Eriksson, S. (toim.). "On hyvä, että täällä edes jotain on" -Nuorten näkemykset Itä-Suomen palveluista, 28-29. PDF-dokumentti. http://www.mamk.fi/instance/data/prime_product_julkaisu/mamk/embeds/mamkwwwstructure/24821_Juvenia_nuorisopuntari_2015_julkaisu.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 21.10.2016.

Quast, L. 2013. How To Conduct A Personal SWOT Analysis. Blogi. <https://www.forbes.com/sites/lisaquast/2013/04/15/how-to-conduct-a-personal-s-w-o-t-analysis/#129728a628d8>. Ei päivitystietoa. Luettu 13.3.2017.

Ronkainen, J. 2015. Eteläsavolaiset ja maaseutumaisissa kunnissa asuvat nuoret tyytyväisimpiä kaupallisten palveluiden riittävyteen. Teoksessa Eriksson, S. (toim.). "On hyvä, että täällä edes jotain on" -Nuorten näkemykset Itä-Suomen palveluista. Tammerprint, 24-27. PDF-dokumentti. http://www.mamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/mamk/embeds/mamkwwwstructure/24821_Juvenia_nuorisopun-tari_2015_julkaisu.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 21.10.2016.

Siltaniemi, A., Perälähti, A., Eronen, A., Londen, P., Peltosalmi, J. 2008. Hyvinvointi ja osallisuus Itä-Suomessa. Kansalaiskyselyn tuloksia. Helsinki: Suomen sosiaali ja terveys ry.

Sitra 2012. Kokeilukulttuuri. Video. <https://www.youtube.com/watch?v=1YEM2pQQNEc>. Ei päivitystietoa. Luettu 18.11.2016.

Sosiaalitaito 2007. Kehittämisprosessi näkyväksi. Näkökulmia ja ohjeita itsearviointiin. PDF-dokumentti. http://www.sosiaalitaito.fi/ep/tiedostot/Kehittamisprosessi_nakyvaksi_Nakokulmia_ja_ohjeita_itsearviointiin.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 26.10.2016.

Taipale, T. 2005. Osallistavat menetelmät. Tuki- ja virikeaineisto. PDF-dokumentti. <http://www.ksl.fi/images/osallistavatmenetelmat.pdf>. Ei päivitystietoa. Luettu 26.10.2016.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016. Lapsen osallisuus. WWW-dokumentti. <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lasten-osallisuus>. Päivitetty 16.5.2016. Ei päivitystietoa. Luettu 7.10.2016.

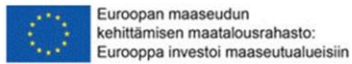
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017. Lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuudet. WWW-dokumentti. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/johtamisen_tueksi/lasten_ja_nuorten_vaikuttamismahdollisuudet. Päivitetty 1.3.2017. Ei päivitystietoa. Luettu 13.3.2017.

Tuuva-Hongisto, S., Pöysä, V., Armila, P. 2016. Syrjäkylien nuoret- unohdetut kuntalaiset? PDF-dokumentti. <http://kaks.fi/wp-content/uploads/2016/10/Syrj%C3%A4kylien-nuoret-unohdetut-kuntalaiset.pdf>. Ei päivitystietoa. Luettu 7.10.2016.

Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta 2014. PDF-dokumentti. https://tietoanuurista.fi/wp-content/uploads/2016/10/Lausunto_VaNuPo_2016.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 13.10.2016.

Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta 2016. Lausunto valtakunnalliseen nuorisotyön ja politiikan ohjelmaan 2017-2019 otettavista asioista. PDF-dokumentti. https://tietoanuurista.fi/wp-content/uploads/2016/09/Lausunto_VaNuPo_2016.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 13.10.2016.

Veejjakaja ry 2014. Hirvensalmen, Kangasniemen, Mikkelin, Mäntyharjun, Pieksämäen ja Puumalan paikallinen maaseudun kehittämisstrategia ohjelmakaudelle 2014-2020. PDF-dokumentti. <http://www.veejjakaja.fi/getfile.php?file=345>. Ei päivitystietoa. Luettu 23.11.2016.

**NUORTEN TOIVEESTA
LAJIKOKEILPÄIVÄ 3.-9.LUOKKALAISILLE
MA 27.2 KLO 11-14
@KISALA**

**TOIMINTAA ULKONA
JA SISÄLLÄ, ESIM.**

MAKKARAA!

JOUSIAMMUNTA!

KAUPUNKISOTAA!

MÄENLASKUA!

Palautekysely Mäntyharju

Lajikokeilupäivä: palaute

Kiitos osallistumisestasi lajikokeilupäivään! Tässä muutama kysymys, joihin toivoisimme sinun vastaavan. Vastaamalla ja palauttamalla kyselyn olet mukana arvonnassa. Voittajalle on luvassa yllätyspalkinto! Ilmoitamme voittajalle henkilökohtaisesti.

Nimi: _____

Puhelinnumero: _____

Sähköpostiosoite: _____

MILLAINEN OLI PÄIVÄSI?

Kuinka päädyit mukaan tapahtumaan? (Laita raksi ruutuun)

Näin tapahtumajulisteen.

Kuulin nuorisotyöntekijältä.

Kuulin kaverilta.

Olin mukana ideoimassa tapahtumaa.

Oliko tapahtuma sinulle mieleinen?

Kyllä Ei Miksi?

Olitko mukana ideoimassa tapahtumaa?

Kyllä En

Koitko päässeesi vaikuttamaan alueesi toimintaan? (Jos olit mukana ideoinnissa.)

Kyllä En Miksi?

Haluaisitko päästä jatkossa mukaan alueesi toiminnan ideointiin?

Kyllä En

Millä tavoilla koet voivasi vaikuttaa Mäntyharjulla?

Oppilaskunnan tai nuorisovaltuuston kautta.

Nuorisotalon kautta

En millään tavalla.

Jotenkin muuten, miten?

NUORTEN TOIVEESTA PILKKIKILPAILUT & LEFFAILTA

PE 10.2.2017 · 3Ik ->

KLO 14.30
-17.00

PILKKIKISAT @SATAMALAITURI
- LUMIKENKÄILYÄ
- HANKISÄHLYÄ
- MUSIIKKIA...

KLO 20-06

K12 LEFFAILTA @KUNNANTALO

Elokuvat: Luokkakokous 2
Ihme otukset ja niiden olinpaikat
The Great Wall 3D
Arrival

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

LEADER

Veej'jakaja

ESLI
Etelä-Savon Liikunta ry

MAASEUTU 2020